

Προς τα μέλη της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές,

Ο προϋπολογισμός του 2009 καταρτίζεται σε μια από τις πιο κρίσιμες περιόδους για την παγκόσμια και την ευρωπαϊκή οικονομία. Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα και από τη χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία δεν φαίνεται ότι έχει φθάσει στο τέλος της, και από την έξαρση του διεθνούς πληθωρισμού.

Η κρίση αποδεικνύεται ότι είναι βαθιά και η διάρκεια της είναι απρόβλεπτη. Υπάρχουν ήδη σοβαρές επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή οικονομία σε όλα τα επίπεδα. Η ένταση και η εκδήλωση των προβλημάτων είναι διαφορετική σε κάθε χώρα. Παρατηρείται μείωση των ρυθμών ανάπτυξης σε όλο τον κόσμο, αύξηση της ανεργίας, ενίσχυση των πληθωριστικών πιέσεων, αύξηση των επιτοκίων και σημαντικά προβλήματα σε μεγάλους πολυεθνικούς χρηματοοικονομικούς ομίλους.

Στο δυσμενές αυτό διεθνές περιβάλλον, οι επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία είναι μικρότερες απ' ό,τι σε πολλές άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ρυθμοί ανάπτυξης παραμένουν υπερδιπλάσιοι από τις άλλες χώρες της ευρωζώνης, η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας συνεχίζονται και οι αυξήσεις των εισοδημάτων υπερβαίνουν σημαντικά τον πληθωρισμό. Ωστόσο, τα δημοσιονομικά περιθώρια είναι πολύ μικρότερα στη χώρα μας, λόγω των αδυναμιών του παρελθόντος. Η προσπάθειά μας για δημοσιονομική προσαρμογή ξεκίνησε από το 2004, μετά από μια περίοδο δημοσιονομικής εκτροπής, με έλλειμμα που ξεπέρασε το 7% του ΑΕΠ. Ήδη σημειώθηκε πολύ μεγάλη πρόοδος, καθώς το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης μειώθηκε κάτω από το όριο του 3% το 2006. Το 2007 υπήρξε μια υπέρβαση που οφείλεται σε έκτακτους παράγοντες και μη επαναλαμβανόμενες δαπάνες. Αναφορικά με το 2008, το έλλειμμα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 2,3% του ΑΕΠ, καθαρά κάτω από το όριο του 3%.

Με τον προϋπολογισμό του 2009 επιδιώκουμε τη συνέχιση της δημοσιονομικής εξυγίανσης και του μεταρρυθμιστικού μας προγράμματος. Στοχεύουμε στην ελάχιστη δημοσιονομική προσαρμογή που επιβάλλουν οι κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (0,5 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ). Παράλληλα, συνεχίζουμε τις προσπάθειες για την ενίσχυση της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής στο πλαίσιο των δημοσιονομικών δυνατοτήτων της χώρας.

Ο προϋπολογισμός του 2009 στοχεύει:

- στη διασφάλιση ικανοποιητικών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης, δεδομένου του δυσμενούς διεθνούς κλίματος,
- στην περαιτέρω μείωση των ελλειμμάτων με τελικό στόχο την κατάρτιση ισοσκελισμένων προϋπολογισμών,
- στην ενίσχυση της δημοσιονομικής διαφάνειας, με την ένταξη στον προϋπολογισμό των ειδικών λογαριασμών,
- στην εξυγίανση της οικονομικής διαχείρισης των δημόσιων επιχειρήσεων, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των δημόσιων νοσοκομείων,
- στη συνέχιση της φορολογικής μεταρρύθμισης με έμφαση στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και την περαιτέρω διεύρυνση της φορολογικής βάσης, χωρίς επιβάρυνση των μισθωτών και συνταξιούχων,

- στην περαιτέρω μείωση της ανεργίας και τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης,
- στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της φτώχειας με την ενεργοποίηση του Εθνικού Ταμείου Κοινωνικής Συνοχής,
- στην ανάπτυξη της ελληνικής περιφέρειας.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές,

Καταθέτω προς συζήτηση το προσχέδιο του προϋπολογισμού για το 2009 και προσβλέπω στη διεξαγωγή ενός εποικοδομητικού διαλόγου για τη διαμόρφωση του οριστικού σχεδίου του προϋπολογισμού.

Αθήνα, Οκτώβριος 2008

Γεώργιος Αλογοσκούφης
Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1

Οικονομικές εξελίξεις και προοπτικές 5

1	Οικονομικές εξελίξεις	5
2	Οι εξελίξεις το 2008	9
3	Προοπτικές 2009	15

Κεφάλαιο 2

Κρατικός προϋπολογισμός έτους 2008 17

1	Τακτικός Προϋπολογισμός	17
2	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)	22

Κεφάλαιο 3

Κρατικός προϋπολογισμός έτους 2009 27

1	Βασικά μεγέθη προϋπολογισμού 2009	28
2	Τακτικός προϋπολογισμός	28
3	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)	41
4	Ειδικό λογαριασμοί	42
5	Προϋπολογισμός Προγραμμάτων	42

Κεφάλαιο 4

Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης 45

1	Χρηματικές ροές με την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2008	45
2	Χρηματικές ροές με την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2009	47

Κεφάλαιο 5

Δημόσιο χρέος 49

1	Σύνθεση του δημόσιου χρέους	49
2	Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους	52
3	Οι αγορές τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου	52
4	Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικών στόχων για το 2009	54

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

1. Οικονομικές εξελίξεις

Η οικονομική δραστηριότητα διεθνώς

Από τα μέσα του 2007 η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση, σε συνδυασμό με τη ραγδαία άνοδο της τιμής του πετρελαίου και των τιμών των εμπορευμάτων, και ιδιαίτερα των τροφίμων, επηρέασε σε διαφορετικό βαθμό τις οικονομίες των χωρών παγκοσμίως.

Συγκεκριμένα η αναταραχή στις χρηματοπιστωτικές αγορές, με κύρια γενεσιουργό αιτία την κρίση στην αγορά ενυπόθηκων δανείων των ΗΠΑ, οδήγησε σε μείωση των επενδύσεων σε κατοικίες. Παράλληλα, η προσαρμογή στον τομέα των κατοικιών σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες (Ιρλανδία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο) αναμένεται να διαρκέσει έως το τέλος του 2009, ενώ η άνοδος της τιμής του πετρελαίου μέχρι και 143,5 δολάρια/βαρέλι στα μέσα Ιουλίου 2008, συνετέλεσε στη σημαντική ενίσχυση των πληθωριστικών πιέσεων στην ΕΕ. Αυξήσεις από την πλευρά της προσφοράς πετρελαίου, καθώς και εξασθένηση της ζήτησης, οδήγησαν σε σταδιακή αποκλιμάκωση της τιμής του, η οποία έφτασε τα 113 δολάρια/βαρέλι τον Αύγουστο και κάτω από τα 110 δολάρια στα μέσα Σεπτεμβρίου 2008. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αναθεωρώντας προς τα πάνω κατά 13% τις εαρινές εκτιμήσεις του 2008, προβλέπει για το τρέχον έτος μέση τιμή πετρελαίου στα 114 δολάρια/βαρέλι, ενώ η ΕΚΤ, στο δελτίο του Σεπτεμβρίου, προβλέπει άνοδο της τιμής στα 115,1 δολάρια/βαρέλι για το 2008 και 120,8 δολάρια/βαρέλι για το 2009. Επίσης προβλέπεται άνοδος των τιμών των τροφίμων σε δολάρια κατά 42,8% το 2008 και 6,9% το 2009, ενώ η ισοτιμία του ευρώ έναντι του δολαρίου ΗΠΑ εκτιμάται στα 1,53 και 1,52 αντίστοιχως. Τα βραχυχρόνια επιτόκια θα σημειώσουν το 2008 άνοδο στο 4,8% και υποχώρηση στο 4,5% το 2009. Τα μακροχρόνια επιτόκια θα ανέλθουν στο 4,5% το 2008 και στο 4,6% το 2009.

Οι διεθνείς οργανισμοί (ΕΕ, ΟΟΣΑ, ΕΚΤ, ΔΝΤ) προβαίνουν σε συνεχείς μεταβολές των εξαμηνιαίων προβλέψεών τους με ενδιάμεσες εκθέσεις (ΔΝΤ Ιούλιος 2008, ΟΟΣΑ και ΕΕ, Σεπτέμβριος 2008), αναθεωρώντας προς τα κάτω τις εκτιμήσεις τους για το ρυθμό ανάπτυξης του 2008. Ο ΟΟΣΑ και η ΕΕ πλέον προβλέπουν ρυθμό ανάπτυξης για την ευρωζώνη 1,3%, ενώ την άνοιξη προέβλεπαν 1,7%. Η αναθεώρηση των προβλέψεων προς τα κάτω στηρίζεται στην εξέλιξη των βραχυχρόνιων δεικτών και ειδικότερα στην τάση του ρυθμού ανάπτυξης, όπως αυτός διαμορφώθηκε στις χώρες της ΕΕ το δεύτερο τρίμηνο του 2008. Ειδικότερα το ΑΕΠ του δευτέρου τριμήνου του 2008, έναντι του πρώτου τριμήνου στο σύνολο της ευρωζώνης, για πρώτη φορά από την εισαγωγή του ευρώ, μειώθηκε κατά 0,2% και στο σύνολο της ΕΕ-27 κατά 0,1%. Ήδη στη Δανία το τέταρτο τρίμηνο του 2007 και το πρώτο τρίμηνο του 2008 το ΑΕΠ μειώθηκε συνολικά κατά 1%. Στη Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία το ΑΕΠ το δεύτερο τρίμηνο του 2008 μειώθηκε κατά 0,5%, 0,3% και 0,3% αντίστοιχα, ενώ στην Ισπανία ουσιαστικά παραμένει στάσιμη.

Το πρώτο εξάμηνο του 2008, οι πληθωριστικές πιέσεις εντείνονται στην ευρωζώνη στο 3,5%, επίπεδο υψηλότερο κατά 0,2 εκατοστιαίες μονάδες από τις εαρινές προβλέψεις και κατά 1,4

εκατοστιαίες μονάδες από το 2007. Την ίδια περίοδο, στην ΕΕ-27 ο πληθωρισμός έφτασε το 3,7%. Παρά τη χαμηλότερη οικονομική ανάπτυξη οι εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναθεωρούνται προς τα πάνω και ο πληθωρισμός εκτιμάται το 2008 στο 3,8% και 3,6% στην ΕΕ-27 και στην ευρωζώνη αντίστοιχα. Σταδιακή αποκλιμάκωση των πληθωριστικών πιέσεων προβλέπεται από τις αρχές του 2009, οπότε και οι εκτιμήσεις της ΕΚΤ για τον πληθωρισμό στην ευρωζώνη κυμαίνονται μεταξύ 2,3%-2,9%.

Οι χαμηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης αναμένεται να επιδράσουν αρνητικά στα φορολογικά έσοδα, ενώ λαμβάνοντας υπόψη τη λήψη δημοσιονομικών μέτρων για την άμβλυση των επιπτώσεων της διεθνούς οικονομικής κρίσης, εκτιμάται ότι για τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες η δημοσιονομική θέση θα διαμορφωθεί σε δυσμενέστερα επίπεδα από εκείνα των εαρινών προβλέψεων.

Συνολικά για τις χώρες του G7, ο ΟΟΣΑ προβλέπει για το 2008 ρυθμό ανάπτυξης στο 1,4%. Για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες του G7, προβλέπεται επιδείνωση της οικονομικής δραστηριότητας σε σύγκριση με τις προηγούμενες προβλέψεις. Στις ΗΠΑ προβλέπεται επιβράδυνση της ανάπτυξης στο 1,8% το 2008 από 2,2% το 2007.

Γενική επισκόπηση της ελληνικής οικονομίας

Η πραγματική άνοδος του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) την τελευταία τετραετία ανήλθε στο 4% ετησίως, αύξηση δηλαδή διπλάσια περίπου από το μέσο όρο της ευρωζώνης των 15 (2,3%). Στη διατήρηση του υψηλού ρυθμού ανάπτυξης συνέβαλαν κατά κύριο λόγο οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου και οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών. Η ταχύτερη, σε σχέση με την ΕΕ, ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας οδήγησε σε σύγκλιση του κατά κεφαλή ΑΕΠ σε μονάδες σταθερής αγοραστικής δύναμης, από 92,2% του μέσου όρου των 27 της ΕΕ το 2003, στο 97,3% το 2007.

Η επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης που σημειώθηκε την τελευταία τετραετία, παρά τον υπερδιπλασιασμό της τιμής του πετρελαίου σε ευρώ (από 29 ευρώ το βαρέλι στα μέσα του 2004 στα 63 ευρώ στο τέλος του 2007), τη ραγδαία αύξηση των τιμών των εμπορευμάτων, εκτός καυσίμων κατά 59,2% και των τροφίμων κατά 42,7%, συνοδεύτηκε από ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής αφού:

- α) Το ποσοστό ανεργίας, σύμφωνα με το ορισμό της EUROSTAT, και της έρευνας εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ, από 10,5% το 2004 μειώθηκε σημαντικά στο 8,3% το 2007, σημειώνοντας τη μεγαλύτερη βελτίωση μεταξύ των χωρών μελών της ευρωζώνης. Όπου κατά μέσο όρο το ποσοστό της ανεργίας μειώθηκε από 8,8% το 2004 στο 7,4% το 2007.
- β) Οι κοινωνικές μεταβιβάσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκαν από το 15,6% το 2004 στο 17,3% το 2007, ενώ το 2008 εκτιμώνται στο 17,9% του ΑΕΠ, με αποτέλεσμα η χώρα μας από την 8^η θέση που κατελάμβανε το 2004 να επιτύχει το 2008 την 1^η θέση, όταν στο σύνολο της ευρωζώνης οι δαπάνες αυτές μειώθηκαν από 16,6% του ΑΕΠ το 2004 στο 15,9% το 2008.

Η διεθνής κρίση με τη χρηματοπιστωτική αναταραχή (που οδήγησε σε άνοδο των επιτοκίων), τη ραγδαία άνοδο των τιμών του πετρελαίου και την ανεξέλεγκτη άνοδο των τιμών των τροφίμων από τα μέσα του 2007 εντάθηκε ιδιαίτερα κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους, όπως προαναφέρθηκε, με αποτέλεσμα την έξαρση των πληθωριστικών πιέσεων και επιβράδυνση

του ρυθμού ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας και ειδικότερα των χωρών της ΕΕ και των ΗΠΑ.

Οι εξελίξεις αυτές επηρέασαν και την ελληνική οικονομία το 2008, αν και οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις των προηγούμενων ετών βοήθησαν ώστε να μετριαστούν οι επιπτώσεις και να συνεχιστεί η ανάπτυξή της, όταν οι υπόλοιπες χώρες της ευρωζώνης βρίσκονται στα πρόθυρα της οικονομικής ύφεσης. Οι άμεσες αρνητικές επιπτώσεις παρουσιάστηκαν:

- Στον πληθωρισμό, ο οποίος έπειτα από μία τριετία αποκλιμάκωσης (μέσο ετήσιο ποσοστό το 2005: 3,5%, το 2006: 3,2% και το 2007: 2,9%), επιταχύνθηκε σημαντικά, κυρίως λόγω της σημαντικότητας επιτάχυνσης του εισαγόμενου πληθωρισμού (οι τιμές εισαγωγών στη βιομηχανία αυξήθηκαν το πρώτο επτάμηνο του έτους κατά 10,0% έναντι 3% το 2007) κατά περίπου 1,5 εκατοστιαίες μονάδες, φθάνοντας στο 4,6% στο οκτάμηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου του 2008. Ισόποση ήταν και η επιτάχυνση του πληθωρισμού στο σύνολο της ευρωζώνης, από 2,1% το 2007 στο 3,6% το πρώτο οκτάμηνο του 2008.
- Στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο στο πρώτο επτάμηνο του έτους επιβαρύνθηκε με 2,3 δισ. ευρώ επιπλέον από εισαγωγές καυσίμων, λόγω αύξησης των τιμών.
- Στον προϋπολογισμό, όπου το επιτόκιο δανεισμού του Δημοσίου επιβαρύνθηκε με 64 μονάδες βάσης (η απόδοση των δεκαετών τίτλων του Δημοσίου το Δεκέμβριο του 2007 ήταν 4,53%, ενώ τον Ιούνιο του 2008 είχε ανέλθει στο 5,17%), με αντίστοιχη επιβάρυνση του νέου δανεισμού και των πληρωμών για τόκους. Τον Ιούλιο και τον Αύγουστο σημειώνεται υποχώρηση στο 5,15% και 4,87% αντιστοίχως.
- Στο χρηματοπιστωτικό τομέα η αύξηση των επιτοκίων επιβάρυνε την εξυπηρέτηση του χρέους των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, ενώ ταυτόχρονα επιβράδυνε και το ρυθμό αύξησης των στεγαστικών δανείων, με επιπτώσεις στον κατασκευαστικό κλάδο και στη συνολική ζήτηση της οικονομίας.
- Τέλος, στο ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας, ο οποίος επιβραδύνθηκε κατά 0,7 εκατοστιαίες μονάδες, από 4,2% το πρώτο εξάμηνο του 2007 σε 3,5% το πρώτο εξάμηνο του 2008. Στην ευρωζώνη η υποχώρηση του ρυθμού ανάπτυξης ήταν μεγαλύτερη και ανήλθε στις 1,1 εκατοστιαίες μονάδες, από 2,9% το 2007 στο 1,8% το αντίστοιχο εξάμηνο του 2008.

Η πολιτική της τελευταίας περιόδου, όπως αναφέρθηκε, ενίσχυσε την ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας στους εξωτερικούς κραδασμούς. Συγκεκριμένα ενισχύθηκαν :

- η απορρόφηση των κοινοτικών πόρων,
- η απασχόληση, με άνοδο μεταξύ του πρώτου τριμήνου του 2004 και του δεύτερου τριμήνου του 2008 κατά 333.000 άτομα, ο δε αριθμός των ανέργων μειώθηκε κατά 186.700 άτομα και το ποσοστό ανεργίας περιορίστηκε από 11,3% στο 7,2%, δηλαδή πλέον των 4 εκατοστιαίων μονάδων,
- οι ασθενέστερες εισοδηματικά τάξεις του πληθυσμού, καθώς αυξήθηκαν οι κοινωνικές μεταβιβάσεις από 15,6% του ΑΕΠ το 2004 στο 17,3% το 2007 και στο 17,9% το 2008, ποσοστό αύξησης που αντιστοιχεί σε 5 δισ. ευρώ περίπου,
- οι επενδύσεις, αποτέλεσμα της μείωσης των φορολογικών συντελεστών και της ακολουθούμενης επενδυτικής πολιτικής,
- η εξωστρέφεια και η εξαγωγική πολιτική προς νέες αγορές για τα ελληνικά προϊόντα,

- οι προϋποθέσεις για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα με βάση το νέο πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων και τη δημιουργία σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος και
- ο ανταγωνισμός και η παραγωγικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, με αποτέλεσμα η διαφορά μεταξύ του μέσου σταθμικού επιτοκίου του συνόλου των νέων τραπεζικών χορηγήσεων και του αντίστοιχου επιτοκίου των νέων τραπεζικών καταθέσεων να περιορισθεί.

Αποκρατικοποιήσεις

Βασική προτεραιότητα της κυβερνητικής πολιτικής παραμένει η εφαρμογή ενός αποτελεσματικού προγράμματος αποκρατικοποιήσεων, που στοχεύει στη μείωση της συμμετοχής του κράτους στην οικονομική δραστηριότητα, στο άνοιγμα των αγορών, την ενίσχυση του ανταγωνισμού και στην καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου.

Η γενική αρχή που διέπει την πολιτική αποκρατικοποιήσεων της κυβέρνησης είναι η εγκατάλειψη της ταμειακής λογικής και η υιοθέτηση των μεθόδων εκείνων που είναι σε θέση να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη για την οικονομία και τους πολίτες.

Σε αυτό το πλαίσιο, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην ανάδειξη της αξίας των εταιριών του Δημοσίου πριν τη διενέργεια της αποκρατικοποίησης και στη σωστή προετοιμασία της ίδιας της αποκρατικοποίησης, γεγονός που συνέβαλε στη μεγιστοποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων και δεν επέτρεψε να γίνουν πωλήσεις υπό καθεστώς πίεσης.

Ασφαλώς, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων δεν πρέπει να αγνοούν τις συνθήκες που κάθε φορά επικρατούν στις αγορές, αλλά αντίθετα να προσαρμόζονται σε αυτές, ώστε να επιτυγχάνονται τα προσδοκώμενα έσοδα και το καλύτερο δυνατό κάθε φορά αποτέλεσμα.

Τα συνολικά έσοδα από το πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων την περίοδο 2004-2008 ανήλθαν σε 6,7 δισ. ευρώ, ποσό το οποίο συνέβαλλε σημαντικά στη μείωση του δημοσίου χρέους. Επίσης μέσω των αποκρατικοποιήσεων που υλοποιήθηκαν την περίοδο αυτή ενισχύθηκαν σημαντικά οι διαρθρωτικές αλλαγές και ο ανταγωνισμός στις αγορές.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περαιτέρω απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος που επιτεύχθηκε με τη μείωση της συμμετοχής του Δημοσίου στις εμπορικές τράπεζες. Ο τραπεζικός τομέας άλλαξε σημαντικά μετά την αναδιάρθρωση του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου και την επιτυχημένη εισαγωγή του στο Χρηματιστήριο Αθηνών (ΧΑ), την αναδιάρθρωση και περαιτέρω αποκρατικοποίηση της Αγροτικής Τράπεζας, καθώς και την πλήρη αποκρατικοποίηση της Εμπορικής Τράπεζας.

Επίσης, η στρατηγική συνεργασία μεταξύ ΟΤΕ και Deutsche Telekom αναμένεται να λειτουργήσει καταλυτικά στην αγορά τηλεπικοινωνιών, οδηγώντας στην περαιτέρω ενίσχυση του ανταγωνισμού, στη βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών και στην ανταγωνιστική τιμολόγησή τους, και συνεπώς στη διασφάλιση των συμφερόντων των πολιτών.

Ολοκληρώσαμε με επιτυχία τους διαγωνισμούς για την παραχώρηση σε ιδιώτες της διαχείρισης των εμπορευματικών σταθμών του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς και του Οργανισμού

Λιμένος Θεσσαλονίκης. Προχωρούμε στην επίλυση του ακανθώδους προβλήματος της Ολυμπιακής. Η Διυπουργική Επιτροπή Αποκρατικοποιήσεων αποφάσισε την έναρξη των διαγωνιστικών διαδικασιών για την επιλογή ιδιωτών επενδυτών, οι οποίοι θα αποκτήσουν τις τρεις εταιρείες που θα δραστηριοποιηθούν στους τομείς του πτητικού έργου, της επίγειας εξυπηρέτησης και της συντήρησης και επισκευής αεροσκαφών.

Μέσα από τις αποκρατικοποιήσεις που υλοποίησε η Κυβέρνηση, η Ελλάδα ξαναμπήκε στο διεθνή επενδυτικό χάρτη με το 77% περίπου των εσόδων από αποκρατικοποιήσεις την προαναφερθείσα περίοδο 2004-2008 να προέρχεται από εισροές ξένων κεφαλαίων.

Το πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων που βρίσκεται σε εξέλιξη περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Αποκρατικοποιήσεις σημαντικών περιουσιακών στοιχείων της Εταιρίας Τουριστικής Ανάπτυξης ΑΕ (ΕΤΑ) μεταξύ των οποίων, η εταιρία Ελληνικό Καζίνο Κέρκυρας ΑΕ, το Γκολφ Αφάντου Ρόδου, οι Αλυκές Αναβύσσου, καθώς και τα Ξενία Βυτίνας και Σκιάθου, ενώ ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες αξιοποίησης του Τουριστικού Λιμένα (Μαρίνα) Φαλήρου και του Ξενία Τσαγκαράδας.
- Αναζήτηση στρατηγικού εταίρου για την εταιρία ΤΑΧΥΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΑΕ, θυγατρική των ΕΛΤΑ. Η διεθνής διαγωνιστική διαδικασία βρίσκεται στο τελικό της στάδιο.

Ακόμα, βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία λήψης των απαραίτητων εγκρίσεων από τις αρμόδιες ρυθμιστικές και κανονιστικές αρχές για τη συμφωνία μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και Deutsche Telekom σχετικά με τον ΟΤΕ. Η συμφωνία αναμένεται να τεθεί σε ισχύ πριν από το τέλος του έτους και να αποφέρει έσοδα ύψους 431 εκατ. ευρώ από την πώληση του 3% των μετοχών του ΟΤΕ από το Δημόσιο στη Deutsche Telekom.

Επίσης, το πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων αναμένεται να ενισχυθεί σημαντικά με:

- την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του δημοσίου με την εφαρμογή του νόμου 3581/2007 «Πώληση και ταυτόχρονη μίσθωση ακινήτων του Δημοσίου, μακροχρόνιες και χρηματοδοτικές μισθώσεις του Δημοσίου και άλλες διατάξεις» (sale and leaseback), καθώς και με την εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου για τις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (ν. 3389/2005 «Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα»),
- τη διερεύνηση της προσφορότερης μεθόδου αξιοποίησης της συμμετοχής του Ελληνικού Δημοσίου στη ΔΕΠΑ μετά την ολοκλήρωση του νομοθετικού πλαισίου και την απελευθέρωση της αγοράς φυσικού αερίου και
- τη διερεύνηση της περαιτέρω αξιοποίησης της συμμετοχής του Ελληνικού Δημοσίου στην εταιρία Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ (ΔΑΑ), με την εισαγωγή των μετοχών της στο ΧΑ, στον κατάλληλο χρόνο και ανάλογα με τις συνθήκες των αγορών.

2. Οι εξελίξεις το 2008

Οικονομική δραστηριότητα

Ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας επιβραδύνθηκε κατά 0,7 της εκατοστιαίας μονάδας, από 4,2% το πρώτο εξάμηνο του 2007, στο 3,5% το πρώτο εξάμηνο του 2008. Σύμφωνα με τους τριμηνιαίους εθνικούς λογαριασμούς και τους βραχυχρόνιους επί μέρους ανα-

λυτικότερους δείκτες που αντανακλούν την οικονομική δραστηριότητα, το πρώτο εξάμηνο του 2008 ο ρυθμός αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης σε σταθερές τιμές, ανήλθε στο 2,4%. Ο όγκος των λιανικών πωλήσεων αυξήθηκε το πρώτο εξάμηνο του έτους κατά 0,7%, έναντι αύξησης 3,1% την αντίστοιχη περίοδο του 2007. Σε μέσα επίπεδα επταμήνου, οι αγορές νέων αυτοκινήτων μειώθηκαν το 2008 κατά 3,1%, έναντι αύξησης 4,9% την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι. Ο δανεισμός των νοικοκυριών για καταναλωτική πίστη παρουσιάζει μια μικρή επιβράδυνση και το επτάμηνο του 2008 αυξήθηκε κατά 21,2%, από 22,5% την αντίστοιχη περίοδο του 2007 και 23,5% το πρώτο τρίμηνο του 2008.

Οι επενδύσεις σε σταθερές τιμές, μειώθηκαν κατά 4,8%, κυρίως λόγω της μεγάλης μείωσης των επενδύσεων σε κατοικίες. Ειδικότερα οι άδειες όγκου νέων οικοδομών παρουσιάζουν σημαντική μείωση μέσα στο 2008. Το πρώτο εξάμηνο του 2008, σημείωσαν μείωση κατά 13,9%. Αντίθετα το πρώτο επτάμηνο του 2008, ο δανεισμός των επιχειρήσεων αυξήθηκε κατά 22,4%, έναντι 17,7% την ίδια περίοδο του 2007, αλλά η αύξηση του δανεισμού των νοικοκυριών για στέγαση επιβραδύνθηκε τον Ιούλιο στο 16,3% από 23,8% τον ίδιο μήνα του 2007. Οι άμεσες επενδύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα ανήλθαν στο πρώτο επτάμηνο του 2008 στα 2.804,1 εκατ. ευρώ, έναντι 892,4 εκατ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2007. Οι εκταμιεύσεις του ΠΔΕ σε τρέχουσες τιμές το πρώτο οκτάμηνο του έτους αυξήθηκαν κατά 8,4%.

Ο όγκος των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκε κατά 4,3% και των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών μειώθηκε κατά 5,8%. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τελωνειακής Στατιστικής (τρέχουσες τιμές), ύστερα από τη μείωση των εξαγωγών αγαθών, λόγω της απεργίας στα λιμάνια, κατά 8,4% το πρώτο τρίμηνο του 2008, τους επόμενους μήνες ανακάμπτουν και το πρώτο επτάμηνο σημειώνουν άνοδο κατά 3% και εκτός καυσίμων 5,8%, έναντι 4,3% την ίδια περίοδο του 2007. Σημαντική αύξηση κατά 16,1% έναντι 8,6% το πρώτο επτάμηνο του 2008 σημειώνουν οι εξαγωγές υπηρεσιών. Αντίθετα οι εισαγωγές αγαθών, την ίδια περίοδο, εμφανίζουν μείωση 3,2% έναντι αύξησης 11,3% πέρυσι. Οι εισαγωγές υπηρεσιών το πρώτο επτάμηνο του 2008 αυξήθηκαν κατά 21,1% έναντι 9,5% το 2007.

Οι παραπάνω εξελίξεις με τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία συνηγορούν σε εκτίμηση για αύξηση του ΑΕΠ συνολικά για το 2008 κατά 3,4%, ήτοι 0,2 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από την πρόβλεψη του Απριλίου 2008. Ο ρυθμός αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης θα ανέλθει στο 2,3% και της δημόσιας στο 2,7%. Το σύνολο των επενδύσεων θα σημειώσει οριακή αύξηση, κατά 0,1%, κυρίως λόγω της υποχώρησης των επενδύσεων σε κατοικίες και η συνολική εγχώρια ζήτηση εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 1,9%, δύο περίπου εκατοστιαίες μονάδες λιγότερες από το 2007. Η επιβράδυνση αυτή θα συμβάλλει στον περιορισμό των συνολικών εισαγωγών που εκτιμάται ότι θα σημειώσουν μικρή πτώση κατά 0,2%. Αντίθετα οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών θα σημειώσουν άνοδο κατά 5%.

Απασχόληση – ανεργία – αμοιβή εργασίας

Η διατήρηση του ρυθμού ανάπτυξης στο 3,5% το πρώτο εξάμηνο του 2008 συνέβαλε στην περαιτέρω μείωση του ποσοστού ανεργίας στο 7,2% το δεύτερο τρίμηνο του 2008, από 8,1% το δεύτερο τρίμηνο του 2007. Ειδικότερα, με βάση την έρευνα εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ το σύνολο των απασχολουμένων ανήλθε σε 4.582.100 άτομα, ενώ οι άνεργοι μειώθηκαν στα 357.100 άτομα από 398.000 άτομα το αντίστοιχο τρίμηνο του 2007.

Το ποσοστό απασχόλησης συνέχισε την ανοδική του πορεία φτάνοντας το δεύτερο τρίμηνο του 2008 το 62,0% από 61,5% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2007. Επιπλέον, το ποσοστό της

ανεργίας των νέων μειώθηκε στο 20,6% από 22,0% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2007, το χαμηλότερο ποσοστό που έχει σημειωθεί από τότε που διεξάγεται η έρευνα εργατικού δυναμικού (1998). Το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων επίσης ακολουθεί καθοδική πορεία, υποχωρώντας στα 3,7% από 4,2% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2007. Το 2008 στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας, η απασχόληση εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 1,2% και το ποσοστό των ανέργων σε εθνικολογιστική βάση θα περιοριστεί στο 7,4%.

Οι κατώτατες αποδοχές των εργαζομένων με βάση τη νέα διετή ΣΣΕ αυξάνονται κατά 6,2% το 2008 και 5,7% το 2009, εξασφαλίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο, παρά την επιτάχυνση του πληθωρισμού, αύξηση και σε πραγματικούς όρους. Το πρώτο εξάμηνο του 2008 οι κατώτατες αποδοχές, βάση της διετούς ΣΣΕ, αυξήθηκαν σε ονομαστικούς όρους κατά 7,2% και σε πραγματικούς όρους κατά 2,7%. Αντίθετα, οι ονομαστικές αποδοχές στην Ευρωζώνη, βάσει συλλογικών διαπραγματεύσεων, σύμφωνα με την ΕΚΤ, αυξήθηκαν το πρώτο εξάμηνο του 2008 κατά 2,8%, ενώ σε πραγματικούς όρους λόγω της επιτάχυνσης του πληθωρισμού στο 3,6%, μειώθηκαν κατά 0,8%.

Οι αυξήσεις αυτές στην Ελλάδα στον ιδιωτικό τομέα, σε συνδυασμό με την εισοδηματική πολιτική στο δημόσιο τομέα συμβάλλουν στην άνοδο του μέσου μισθού στο σύνολο της οικονομίας για το 2008 κατά 7,6% σε τρέχουσες τιμές και 3% σε πραγματικούς όρους. Επίσης, οι σημαντικές αυξήσεις των συντάξεων του ΟΓΑ, του ΕΚΑΣ, των επιδομάτων του ΟΑΕΔ αυξάνουν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις στο 17,9% του ΑΕΠ και ενισχύουν περαιτέρω το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών.

Τιμές

Με την τιμή του πετρελαίου σε ευρώ να αυξάνεται μέσα στο 2008 (Αυγ.2008 / Δεκ. 2007) κατά 20,4% και σε μέσα επίπεδα οκταμήνου (Ιαν.-Αυγ.) κατά 49,6%, ο πληθωρισμός (ΓΔΤΚ), την ίδια περίοδο, στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στο 4,7% σε 12μηνη βάση και στο 4,6% σε μέσα επίπεδα. Επισημαίνεται ότι τον Αύγουστο σημειώθηκε μια επιβράδυνση στην αύξηση του ΔΤΚ στο 4,7%, λόγω της υποχώρησης στην αύξηση της τιμής του πετρελαίου σε ευρώ στο 45,3% από 52,4% τον Ιούλιο.

Στην αύξηση του πληθωρισμού μέσα στο 2008 συνέβαλε η μεγάλη επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης των τιμών εισαγομένων βιομηχανικών προϊόντων, από 2,6% τον Αύγουστο του 2007 στο 12,8% τον Ιούλιο του 2008, καθώς και η άνοδος των διεθνών τιμών των τροφίμων.

Η αύξηση του δείκτη τιμών τροφίμων από τον Αύγουστο του 2007 μέχρι και τον Αύγουστο του 2008 σε όλες τις χώρες της ΕΕ σημειώνει σημαντική επιτάχυνση. Συγκεκριμένα στο σύνολο της ΕΕ-27 επιταχύνεται από το 2,8% στο 7,1%, και στην Ευρωζώνη από 2,2% στο 6,1% αντίστοιχα. Στην χώρα μας παρατηρείται ανάλογη επιτάχυνση από 2,4% τον Αύγουστο του 2007 στο 6,8% τον Απρίλιο του 2008, με επιβράδυνση στο 4,5% τον Αύγουστο του 2008. Έτσι σε μέσα επίπεδα την περίοδο αυτή, ή άνοδος του δείκτη τιμών των τροφίμων ανήλθε στο 4,9% έναντι 6,0% του μέσου όρου της ΕΕ-27 και 5,1% του μέσου όρου της Ευρωζώνης, με την πλειονότητα των χωρών να σημειώνουν αυξήσεις μεταξύ 11% και 5%.

Στο βαθμό που επαληθευτούν οι τελευταίες προβλέψεις των διεθνών οργανισμών (ΕΕ, ΟΟΣΑ, ΕΚΤ) για την τιμή του πετρελαίου, ο πληθωρισμός στην χώρα μας εκτιμάται ότι το 2008 θα σημειώσει άνοδο της τάξης του 4,5% σε μέσα επίπεδα.

Νομισματικές εξελίξεις

Η οικονομική πολιτική στις περισσότερες προηγμένες οικονομίες το 2008 βρέθηκε αντιμέτωπη με το δύσκολο πρόβλημα: αφενός των ασυνήθιστα έντονων πληθωριστικών πιέσεων που προκάλεσαν οι εξελίξεις στις διεθνείς αγορές βασικών εμπορευμάτων¹, και αφετέρου της ταυτόχρονης επιβράδυνσης της οικονομικής μεγέθυνσης και της μείωσης της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών, μέσα σε ένα δυσχερές διεθνές χρηματοπιστωτικό περιβάλλον.

Αναλυτικότερα, τους πρώτους εννέα μήνες του 2008 ασκήθηκε χαλαρή νομισματική πολιτική στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, ενώ στη ζώνη του ευρώ, αν και κινήθηκε προς περιοριστική κατεύθυνση, συνέχισε να ευνοεί την οικονομική δραστηριότητα. Ειδικότερα, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ, επιδιώκοντας να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της χρηματοπιστωτικής αναταραχής που ξεκίνησε εκεί και της επιταχυνόμενης διόρθωσης της αγοράς ακινήτων, καθώς και τον κίνδυνο της επερχόμενης μεγάλης οικονομικής επιβράδυνσης, άσκησε επιθετική πολιτική αλληπάλλληλων μειώσεων του επιτοκίου της από το Σεπτέμβριο του 2007 και εξής. Έτσι, μείωσε το βασικό της επιτόκιο για τα ομοσπονδιακά κεφάλαια κατά 100 μονάδες βάσης (μ.β.) στη διάρκεια του 2007 και κατά 225 μ.β. στη διάρκεια του πρώτου τετραμήνου του 2008. Με την τελευταία παρέμβασή της στις 30 Απριλίου η Ομοσπονδιακή Τράπεζα καθόρισε το βασικό της επιτόκιο στο 2,0% από το 5,25% όπου βρισκόταν ένα έτος νωρίτερα.

Στη ζώνη του ευρώ, όπου η οικονομική επιβράδυνση υπήρξε ηπιότερη, αλλά ο πληθωρισμός επιταχυνόταν συνεχώς (το δίμηνο Ιούνιος-Ιούλιος έφτασε το 4,0%) και συνεχίζει να υπερβαίνει σημαντικά το στόχο για την επίτευξη σταθερότητας των τιμών, η ΕΚΤ διατήρησε το βασικό της επιτόκιο αμετάβλητο στο 4% επί ένα έτος, μεταξύ Ιουνίου 2007 και Ιουνίου 2008, ενώ το αύξησε κατά 25 μ.β. σε 4,25%, στις 9 Ιουλίου 2008. Στην Ιαπωνία το επίσημο προεξοφλητικό επιτόκιο παραμένει πολύ χαμηλό (0,75%) και αμετάβλητο από το Φεβρουάριο του 2007. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου η άνοδος του πληθωρισμού συνέπεσε με την απότομη επιβράδυνση του ΑΕΠ το πρώτο εξάμηνο του έτους, η Τράπεζα της Αγγλίας μείωσε το βασικό της επιτόκιο δύο φορές κατά το πρώτο εξάμηνο του 2008, το Φεβρουάριο και τον Απρίλιο, κατά 50 μ.β. συνολικά, στο 5%.

Νομισματικές εξελίξεις στη ζώνη του ευρώ

Η νομισματική πολιτική του Ευρωσυστήματος άρχισε να καθίσταται σταδιακά πιο περιοριστική από το Δεκέμβριο του 2005. Στο διάστημα μεταξύ Ιουνίου του 2007 και Ιουνίου του 2008, η ΕΚΤ διατήρησε τα βασικά της επιτόκια αμετάβλητα. Τα επιτόκια αυξήθηκαν εκ νέου κατά 25 μ.β. τον Ιούλιο του 2008 και το ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς στις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης διαμορφώθηκε στο 4,25%.

Από την αρχή του τρέχοντος έτους, η ΕΚΤ έχει τονίσει επανειλημμένα ότι, προκειμένου να επιτύχει τον πρωταρχικό της σκοπό², υπό τις παρούσες συνθήκες αναταραχής στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές, είναι ιδιαίτερα σημαντικό το Ευρωσύστημα να επιδιώκει με αποφασιστικότητα τη σταθεροποίηση των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων πληθωριστικών προσδοκιών σε επίπεδο συμβατό με τη σταθερότητα των τιμών. Αυτό προϋποθέτει ότι το Ευρωσύστημα αποτρέπει μεσοπρόθεσμα τους πληθωριστικούς κινδύνους και ιδιαίτερα αποθαρρύνει την εκδήλωση σε ευρεία κλίμακα των λεγόμενων «δευτερογενών επιδράσεων» στις τι-

¹ Εκτιμάται ότι ο πληθωρισμός (Δείκτης Τιμών Καταναλωτού) στις τριάντα προηγμένες οικονομίες αυξήθηκε στο 3,7% το 2008 έναντι 2,2% το 2007, φτάνοντας στα υψηλότερα από το 1992 επίπεδα.

² Σταθερότητα των τιμών σε μεσοπρόθεσμη βάση, σημαίνει διατήρηση του ρυθμού πληθωρισμού κατά μέσο όρο στη ζώνη του ευρώ σε επίπεδα χαμηλότερα, αλλά κοντά στο 2%.

μές καταναλωτή από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου και των τιμών των τροφίμων-βασικών εμπορευμάτων. Οι μισθολογικές αυξήσεις και η τιμολογιακή συμπεριφορά που στοχεύουν σε αντιστάθμιση των δυσμενών επιπτώσεων των αυξήσεων των τιμών των βασικών εμπορευμάτων επί της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων και των κερδών των επιχειρήσεων αντίστοιχα συνιστούν τις «δευτερογενείς επιδράσεις», και αναπόφευκτα έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία περαιτέρω πληθωριστικών πιέσεων και τελικά επιφέρουν μείωση της αγοραστικής δύναμης ιδίως των οικονομικά ασθενέστερων πολιτών.

Την περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου 2008, η ΕΚΤ εξακολουθούσε να επισημαίνει ότι υφίστανται πληθωριστικοί κίνδυνοι, από την άλλη πλευρά όμως η χρηματοπιστωτική αναταραχή δημιουργούσε συνθήκες μεγάλης αβεβαιότητας, κυρίως σχετικά με τις προοπτικές για την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία επηρεάζει τις πληθωριστικές πιέσεις. Κατά συνέπεια, η ΕΚΤ συνέχισε να παρακολουθεί με μεγάλη προσοχή όλες τις εξελίξεις. Τον Ιούνιο του 2008 όμως έγινε πλέον σαφές ότι οι πληθωριστικοί κίνδυνοι είχαν ενισχυθεί. Έτσι, για να εξακολουθήσει η νομισματική πολιτική να συμβάλει στην επίτευξη του πρωταρχικού στόχου του Ευρωσυστήματος μεσοπρόθεσμα, κατέστη αναγκαίο να προσαρμοστούν τα βασικά επιτόκια προς τα πάνω κατά 25 μ.β., τον Ιούλιο του 2008.

Από το Νοέμβριο του 2007, ο ρυθμός πληθωρισμού έχει διαμορφωθεί πάνω από το 3%, εξαιτίας της αύξησης των τιμών του πετρελαίου και των τροφίμων-βασικών εμπορευμάτων. Ο πληθωρισμός αναμένεται να εξακολουθήσει να υπερβαίνει τα επίπεδα που θεωρούνται συμβατά με τη σταθερότητα των τιμών για αρκετούς μήνες ακόμη, πριν σημειώσει σταδιακή επιβράδυνση στη διάρκεια του 2009, ώστε να διαμορφωθεί κάτω του 2% το έτος 2010. Σύμφωνα με τις μακροοικονομικές προβολές των εμπειρογνομόνων της ΕΚΤ (Σεπτέμβριος 2008), ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί μεταξύ 3,4% και 3,6% το 2008 και μεταξύ 2,3% και 2,9% το 2009, όπως προαναφέρθηκε.

Η ΕΚΤ έχει επισημάνει ότι σε μεσοπρόθεσμη βάση υπάρχει ο κίνδυνος να δημιουργήσουν πληθωριστικές πιέσεις, εκτός από τις δευτερογενείς επιδράσεις που προαναφέρθηκαν, και οι ακόλουθοι πρόσθετοι παράγοντες:

- Η τυχόν επανέναρξη της ανοδικής πορείας της τιμής του πετρελαίου και της τιμής των τροφίμων-βασικών εμπορευμάτων.
- Η εκδήλωση αυξητικών επιδράσεων στο κόστος παραγωγής ισχυρότερων από αυτές που έχουν ήδη ληφθεί υπόψη. Οι επιδράσεις αυτές δεν προϋποθέτουν αύξηση των μισθών, αλλά οφείλονται στο γεγονός ότι τα βασικά εμπορεύματα χρησιμοποιούνται ως πρώτες ύλες στην παραγωγική διαδικασία.
- Τέλος, η πραγματοποίηση αυξήσεων των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών και των έμμεσων φόρων μεγαλύτερων από αυτές που έχουν ληφθεί υπόψη για την κατάρτιση των μακροοικονομικών προβολών.

Τα επιτόκια Euribor στην αγορά χρήματος της ζώνης του ευρώ, μετά την αποκλιμάκωση εντός του Ιανουαρίου του 2008 των σημαντικών ανοδικών πιέσεων ενόψει της λήξης του έτους 2007, σημείωσαν αύξηση (μέσο μηνιαίο επιτόκιο Euribor τριών μηνών: Ιανουάριος 2008 4,48%, Αύγουστος 2008 4,97%), κυρίως λόγω της εξέλιξης του ασφαλίστρου κινδύνου που ενσωματώνουν. Το ασφαλίστρο κινδύνου αντανακλά την υφιστάμενη αβεβαιότητα, όσον αφορά τη φερεγγυότητα και τη ρευστότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων που συμμετέχουν στη διατραπεζική αγορά, η οποία τελικά συνδέεται με την αναταραχή στην αγορά στεγαστικών

δανείων προς νοικοκυριά χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας στις ΗΠΑ. Οι παρεμβάσεις του Ευρωσυστήματος στη διατραπεζική αγορά συνέβαλαν σε μείωση των εντάσεων και σταθεροποίηση του επιτοκίου EONIA γύρω από το ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς στις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης, δηλαδή στο επίπεδο που αντανάκλα την επιθυμητή κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής την οποία έχει προσδιορίσει η ΕΚΤ. Επίσης οι παρεμβάσεις του Ευρωσυστήματος συνέβαλαν στη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, καθώς παρέχονταν χρηματοδότηση σε πιστωτικά ιδρύματα που συναντούσαν δυσκολίες στην πρόσβαση στο διατραπεζικό δανεισμό, παρά το γεγονός ότι ήταν φερέγγυα. Οι αποδόσεις των μακροπρόθεσμων κρατικών ομολόγων σημείωσαν μείωση από την αρχή του έτους μέχρι τα μέσα Μαρτίου του 2008, αύξηση την περίοδο από τα μέσα Μαρτίου μέχρι τον Ιούλιο του 2008 και μείωση από τα τέλη Ιουλίου και εξής. Συνολικά από τις αρχές του έτους οι μακροπρόθεσμες αποδόσεις παρουσιάζουν μικρή μείωση (επιτόκιο δεκαετών τίτλων, μέσος όρος μήνα: Δεκέμβριος 2007 4,38%, Σεπτέμβριος 2008 4,31%). Οι μειώσεις των μακροπρόθεσμων αποδόσεων μπορούν να αποδοθούν σε μείωση του πραγματικού επιτοκίου λόγω αναθεώρησης προς τα κάτω του προσδοκώμενου ρυθμού ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας στη ζώνη του ευρώ, ενώ σημαντική είναι και η συμβολή της μετατόπισης κεφαλαίων από μετοχές, λόγω περιορισμού της προθυμίας των επενδυτών να αναλάβουν κινδύνους, καθώς εξελισσόταν η χρηματοπιστωτική αναταραχή, δεδομένου ότι τα κρατικά ομόλογα αποτελούν ασφαλέστερες τοποθετήσεις. Αντίθετα, με έναυσμα την επιτυχή αντιμετώπιση ορισμένων πτυχών της χρηματοπιστωτικής αναταραχής στις ΗΠΑ, από τα μέσα Μαρτίου του 2008 η προθυμία των επενδυτών να αναλάβουν κινδύνους αυξήθηκε, με αποτέλεσμα την άνοδο των μακροπρόθεσμων αποδόσεων. Η άνοδος των μακροπρόθεσμων αποδόσεων συνδέεται και με τις αυξήσεις των τιμών των βασικών εμπορευμάτων, καθώς αυτές συνέβαλαν αφενός σε αύξηση των πληθωριστικών προσδοκιών που ενσωματώνουν οι ονομαστικές αποδόσεις, και αφετέρου στην προσδοκία μελλοντικής αύξησης των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων λόγω προσαρμογών της κατεύθυνσης της νομισματικής πολιτικής.

Νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις στην Ελλάδα

Τα επιτόκια των τραπεζικών καταθέσεων και των δανείων στην Ελλάδα σημείωσαν αύξηση, η οποία παρατηρήθηκε κυρίως κατά το τέλος του επταμήνου Ιανουαρίου-Ιουλίου 2008 και συνδέεται με την άνοδο των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ στις αρχές Ιουλίου. Ειδικότερα, από τις επιμέρους κατηγορίες των τραπεζικών καταθέσεων, το επιτόκιο των καταθέσεων προθεσμίας (νέες καταθέσεις με συμφωνημένη διάρκεια έως ένα έτος) σημείωσε τη μεγαλύτερη αύξηση (57 μ.β.) και τον Ιούλιο του 2008 διαμορφώθηκε σε 5,09%.

Όσον αφορά τις εξελίξεις των επιτοκίων των τραπεζικών χορηγήσεων, οι χαμηλότερες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στα επιχειρηματικά δάνεια και οι υψηλότερες στα καταναλωτικά δάνεια. Αναλυτικότερα, το μέσο επιτόκιο των καταναλωτικών δανείων αυξήθηκε κατά 66 μ.β. το εξεταζόμενο διάστημα και διαμορφώθηκε σε 9,06% τον Ιούλιο του 2008, εξέλιξη που οφείλεται κυρίως στη σημαντική άνοδο (κατά 155 μ.β.) του επιτοκίου των δανείων με επιτόκιο κυμαινόμενο ή σταθερό έως ένα έτος. Σημαντική ήταν επίσης η άνοδος (κατά 51 μ.β.) του επιτοκίου των καταναλωτικών δανείων χωρίς καθορισμένη διάρκεια. Το μέσο επιτόκιο των στεγαστικών δανείων αυξήθηκε κατά 38 μ.β. και διαμορφώθηκε τον Ιούλιο σε 4,83% αντανάκλωντας αύξηση του επιτοκίου των δύο σημαντικότερων επιμέρους κατηγοριών, των δανείων με επιτόκιο σταθερό για περίοδο άνω του ενός και έως πέντε έτη (κατά 30 μ.β.) και των δανείων με επιτόκιο κυμαινόμενο ή σταθερό έως ένα έτος (κατά 54 μ.β.). Εξάλλου, τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων εξακολουθούν να είναι από τα χαμηλότερα μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ. Όπως προαναφέρθηκε, το μέσο επιτόκιο των διαφόρων κατηγοριών δανεί-

ων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις αυξήθηκε λιγότερο, κατά 22 μ.β. και διαμορφώθηκε τον Ιούλιο σε 6,87%. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά ανάλογη αύξηση του επιτοκίου όλων των επιμέρους κατηγοριών.

Το περιθώριο επιτοκίου, δηλαδή η διαφορά μεταξύ του μέσου σταθμικού επιτοκίου των νέων τραπεζικών δανείων και του αντίστοιχου επιτοκίου των νέων καταθέσεων στην Ελλάδα περιορίστηκε περαιτέρω κατά 20 μονάδες βάσης το επτάμηνο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2008 και διαμορφώθηκε τον Ιούλιο σε 3,86%, αντικατοπτρίζοντας την ταχύτερη αύξηση του μέσου επιτοκίου των καταθέσεων σε σχέση με το μέσο επιτόκιο των δανείων. Το περιθώριο επιτοκίου όμως στην Ελλάδα παραμένει υψηλότερο συγκριτικά με τις άλλες χώρες στη ζώνη του ευρώ.

Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της συνολικής χρηματοδότησης της οικονομίας από τα Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (NXI)³ επιταχύνθηκε κατά τη διάρκεια του επταμήνου Ιανουαρίου - Ιουλίου 2008 και διαμορφώθηκε σε 17,1% τον Ιούλιο του τρέχοντος έτους (δ' τρίμηνο 2007 13,1%). Αντίθετα, μικρή επιβράδυνση εμφάνισε σε σχέση με το τέλος του 2007 ο ρυθμός αύξησης της συνολικής χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, ο οποίος όμως παραμένει σε υψηλό επίπεδο (Ιούλιος 2008 20,2%, δ' τρίμηνο 2007: 21,2%).

Ειδικότερα, κατά τη διάρκεια της ανωτέρω περιόδου ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων από τα εγχώρια NXI επιταχύνθηκε και ανήλθε σε 22,4% τον Ιούλιο του 2008 (δ' τρίμηνο 2007 19,3%), με την έκδοση ομολογιακών δανείων να αποτελεί το ένα πέμπτο περίπου της συνολικής χρηματοδότησης. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται με την αυξημένη ανάγκη άντλησης κεφαλαίων από τις επιχειρήσεις για κάλυψη λειτουργικών τους αναγκών και υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων. Αντίθετα, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της τραπεζικής χρηματοδότησης των νοικοκυριών επιβραδύνθηκε τους πρώτους επτά μήνες του τρέχοντος έτους και διαμορφώθηκε σε 17,8% τον Ιούλιο του 2008 (δ' τρίμηνο 2007 23,2%). Μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών δανείων προς τα νοικοκυριά, σημαντική υποχώρηση σημειώθηκε στα στεγαστικά δάνεια, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των οποίων περιορίστηκε τον Ιούλιο του τρέχοντος έτους σε 16,3% (δ' τρίμηνο 2007 22,8%). Μικρότερη ήταν η επιβράδυνση που παρατηρήθηκε στο ρυθμό αύξησης των καταναλωτικών δανείων (Ιούλιος 2008 21,2%, δ' τρίμηνο 2007 22,6%).

3. Προοπτικές το 2009

Η διεθνής οικονομική κρίση, η διάρκεια της οποίας είναι απρόβλεπτη, θα επηρεάσει και την ελληνική οικονομία. Ο ρυθμός ανάπτυξης της προβλέπεται να επιβραδυνθεί το 2009 στο 3,0%. Ο ρυθμός αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης θα διατηρηθεί στο 2,3% και της δημόσιας θα υποχωρήσει στο 1% από 2,7% το 2008. Οι συνολικές επενδύσεις προβλέπεται ότι θα εμφανίσουν ανάκαμψη κατά 1,4% και οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών άνοδο κατά 5,2%. Ο όγκος των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών θα αυξηθεί με χαμηλότερο ρυθμό κατά 1,2%.

³ Η χρηματοδότηση της οικονομίας από τα εγχώρια NXI περιλαμβάνει το υπόλοιπο των δανείων που αυτά έχουν χορηγήσει στις επιχειρήσεις, τα νοικοκυριά και τη γενική κυβέρνηση, καθώς και το σύνολο των χρεογράφων του Δημοσίου και των ομολόγων των επιχειρήσεων που διακρατούνται από την κεντρική τράπεζα, τα πιστωτικά ιδρύματα και τα αμοιβαία κεφάλαια διαθεσίμων. Επιπλέον, για τον υπολογισμό των ρυθμών μεταβολής της συνολικής χρηματοδότησης, εκτός από τη μεταβολή των σχετικών υπολοίπων, λαμβάνονται υπόψη και οι τιτλοποιήσεις δανείων, καθώς και το σύνολο των διαγραφών στις οποίες προέβησαν οι τράπεζες κατά την περίοδο αναφοράς.

Η απασχόληση προβλέπεται να αυξηθεί κατά 0,9% και το ποσοστό ανεργίας, σε εθνικολογιστική βάση, θα περιοριστεί στο 7,3% από 7,4% το 2008.

Πίνακας 1.1 Βασικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)			
	2007	2008	2009
1. Ιδιωτική κατανάλωση	3,0	2,3	2,3
2. Δημόσια κατανάλωση	7,7	2,7	1,0
3. Επενδύσεις	4,9	0,1	1,4
4. Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	3,1	5,0	5,2
5. Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	6,7	-0,2	1,2
6. ΑΕΠ	4,0	3,4	3,0
7. Πληθωρισμός (ΓΔΤΚ)	2,9	4,5	3,2
8. Πραγματικός μέσος μισθός	5,8	3,0	3,4
9. Ποσοστό ανεργίας (εθνικολογιστική βάση)*	8,0	7,4	7,3

* Τα στοιχεία σε εθνικολογιστική βάση λαμβάνουν υπόψη την έρευνα εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ, αλλά δεν ταυτίζονται με αυτήν.
Πηγή : Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Οι πραγματικές κατά κεφαλή αμοιβές, για το σύνολο της οικονομίας, προβλέπεται και το 2009 να είναι πάνω από το 3%, με την αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος να περιορίζεται στο 4,6% από 5,3% το 2008.

Τέλος, ο πληθωρισμός το 2009 προβλέπεται να επιβραδυνθεί στο 3,2%, λόγω των σημαντικά, σε σχέση με το 2008, χαμηλότερων προβλεπόμενων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΚΤ αυξήσεων στις διεθνείς τιμές πετρελαίου και τροφίμων, κατά 5% και 6,9% αντίστοιχως.

ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΟΥΣ 2008

Βασική επιδίωξη της οικονομικής πολιτικής και για το έτος 2008 ήταν η συνέχιση της προσπάθειας για δημοσιονομική εξυγίανση, η περαιτέρω ενίσχυση της ανάπτυξης της οικονομίας και η ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής.

Ωστόσο, η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση, που ξεκίνησε πριν ένα χρόνο από την αγορά ενυπόθηκων δανείων στις ΗΠΑ, βρίσκεται πλέον σε πλήρη εξέλιξη και επηρεάζει τόσο την Ευρώπη, όσο και τον υπόλοιπο κόσμο. Η κρίση αυτή και η αύξηση του διεθνούς πληθωρισμού επηρεάζουν και τη χώρα μας. Η ελληνική οικονομία, χάρη στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που προωθήθηκαν τα τελευταία χρόνια, αλλά και στη δυναμική που έχει αναπτύξει, παρουσιάζει μεγαλύτερες αντιστάσεις συγκριτικά με τις οικονομίες άλλων ευρωπαϊκών χωρών στο δύσκολο αυτό διεθνές περιβάλλον.

Με τον προϋπολογισμό του 2008 επιδιώχθηκε:

- η περαιτέρω μείωση του ελλείμματος ως ποσοστό του ΑΕΠ,
- η συνέχιση της αποκλιμάκωσης του δημοσίου χρέους,
- η σημαντική στήριξη των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων,
- η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής,
- η ενίσχυση της περιφέρειας και
- η τακτοποίηση παλαιών οικονομικών εκκρεμοτήτων στην τοπική αυτοδιοίκηση και στα ασφαλιστικά ταμεία.

Η απόκλιση από τους στόχους που είχαν τεθεί με τον προϋπολογισμό του 2008, οφείλεται στο δυσμενές διεθνές περιβάλλον. Η παρατεταμένη διεθνής οικονομική κρίση επηρεάζει τα έσοδα και τις δαπάνες του προϋπολογισμού, καθώς υπάρχει υστέρηση των εσόδων λόγω της επιβράδυνσης της ανάπτυξης και αυξάνονται, λόγω της ανόδου των επιτοκίων, οι δαπάνες για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους.

Ειδικότερα, το έλλειμμα της κεντρικής κυβέρνησης θα διαμορφωθεί στο 4,2% του ΑΕΠ, ενώ σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης θα περιορισθεί στο 2,3% του ΑΕΠ, μειωμένο κατά 1,1 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε σχέση με το έτος 2007. Το έλλειμμα το 2007 ήταν αυξημένο λόγω έκτακτων και μη επαναλαμβανόμενων δαπανών (έκτακτη απόδοση στην ΕΕ λόγω αναθεώρησης του ΑΕΠ, αντιμετώπιση των αποτελεσμάτων των πυρκαγιών).

1. Τακτικός προϋπολογισμός

Έσοδα τακτικού προϋπολογισμού

Τα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού (πίνακας 2.3), προ μείωσης επιστροφών, για το οικονομικό έτος 2008 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 57.690 εκατ. ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 11,4% σε σχέση με τα αντίστοιχα έσοδα του 2007.

Πίνακας 2.1 Κρατικός προϋπολογισμός (σε εκατ. ευρώ)								
	2006	2007	2008		2009	Μεταβολή %		
	Πραγμ/σεις	Πραγμ/σεις	Προϋπ/σμός	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις	07/06	08/07	09/08
	(α)	(β)	(γ)	(δ)	(ε)	(β)/(α)	(δ)/(β)	(ε)/(δ)
Τακτικός Προϋπολογισμός (ΤΠ)								
1. Καθαρά έσοδα ΤΠ (α+β+γ+δ)	46.293	49.153	55.520	54.490	62.310	6,2	10,9	14,4
α. Τακτικά έσοδα	47.912	51.777	58.070	57.690	64.850	8,1	11,4	12,4
β. Μη τακτικά έσοδα	773							
γ. Επιστροφές φόρων	2.392	2.624	2.550	3.200	3.300	9,7	22,0	3,1
δ. Έσοδα καταργούμενων ειδικών λογ/σμών					760			
2. Δαπάνες ΤΠ (α+β+γ+δ)	50.116	55.719	59.058	60.297	65.509	11,2	8,2	8,6
α. Τόκοι	9.589	9.796	10.500	11.300	11.900	2,2	15,4	5,3
β. Πρωτογενείς δαπάνες	40.527	44.815	48.558	48.997	52.949	10,6	9,3	8,1
γ. Μη επαναλαμβανόμενες δαπάνες ¹		1.108						
δ. Δαπάνες καταργούμενων ειδικών λογ/σμών					660			
3. Έλλειμμα ΤΠ (1-2)	-3.823	-6.566	-3.538	-5.807	-3.199	71,8	-11,6	-44,9
Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ)								
4. Έσοδα (α+β)	3.775	4.875	4.532	4.932	3.500	29,1	1,2	-29,0
α. Εισροές ΕΕ	3.563	4.811	4.292	4.692	3.300	35,0	-2,5	-29,7
β. Ίδια έσοδα	212	64	240	240	200	-69,8	275,0	-16,7
5. Δαπάνες	8.184	8.809	9.300	9.450	8.500	7,6	7,3	-10,1
6. Έλλειμμα ΠΔΕ (4-5)	-4.409	-3.934	-4.768	-4.518	-5.000	-10,8	14,8	10,7
7. Έλλειμμα Κεντρικής Κυβέρνησης (3+6)	-8.232	-10.501	-8.306	-10.325	-8.199	27,6	-1,7	-20,6
(% του ΑΕΠ)	-3,9%	-4,6%	-3,4%	-4,2%	-3,1%			
ΑΕΠ (αναθεωρημένο)	213.207	228.180	245.449	246.520	262.051	7,0	8,0	6,3

¹ Αφορά έκτακτη απόδοση στην ΕΕ λόγω αναθεώρησης του ΑΕΠ.

Πίνακας 2.2 Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)					
	2006	2007	2008		2009
	Πραγμ/σεις	Πραγμ/σεις	Προϋπ/σμός	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
α. Έλλειμμα κεντρικής κυβέρνησης	-8.232	-10.501	-8.306	-10.325	-8.199
β. Αποτελέσματα ΟΤΑ, ΟΚΑ και λοιπών ΝΠΔΔ <i>Τακτοποίηση παλαιών υποχρεώσεων σε ΙΚΑ και ΟΤΑ</i>	2.677	3.455	7.165	8.405	4.925
γ. Χρηματοδότηση στην κοινωνική ασφάλιση και ΟΤΑ <i>Εκ των οποίων τακτοποίηση παλαιών υποχρεώσεων</i> <i>- στο ΙΚΑ</i> <i>- στους ΟΤΑ</i>	-423	-465	-3.013	-3.453	-575
δ. Εξοπλιστικά προγράμματα ¹	-925	-1.319	-1.400	-1.800	-2.200
ε. Εθνικολογιστικές προσαρμογές	884	1.000	1.528	1.553	1.390
στ. Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης (α+β+γ+δ+ε)	-6.019	-7.830	-4.026	-5.620	-4.659
% του ΑΕΠ	-2,8	-3,4²	-1,6	-2,3	-1,8
ΑΕΠ (αναθεωρημένο)	213.207	228.180	245.449	246.520	262.051

¹ Από το έτος 2006 και εφεξής τα μεγέθη αυτά αφορούν παραλαβές στρατιωτικού υλικού.

² Αναθεωρημένο, όπως δηλώθηκε στην Eurostat στις 30/9/08.

Πίνακας 2.3 Έσοδα τακτικού προϋπολογισμού
(σε εκατ. ευρώ)

	2006	2007	2008		2009	Μεταβολή %		
	Πραγμ/σεις	Πραγμ/σεις	Προϋπ/σμός	Εκτιμήσεις πραγμ/σεων	Προβλέψεις	2007/06	2008/07	2009/08
A. Τακτικά έσοδα (I+ II + III + IV)	47.912	51.777	58.070	57.690	64.850	8,1	11,4	12,4
I. Άμεσοι φόροι	18.704	19.832	22.040	22.780	26.910	6,0	14,9	18,1
Φόρος εισοδήματος	15.006	16.093	17.195	17.370	19.730	7,2	7,9	13,6
Φυσικών προσώπων	9.275	10.161	10.850	11.065	12.170	9,6	8,9	10,0
Νομικών προσώπων	4.438	4.659	4.865	4.705	5.520	5,0	1,0	17,3
Ειδικών κατηγοριών	1.293	1.273	1.480	1.600	2.040	-1,5	25,7	27,5
Φόροι στην περιουσία	464	434	1.010	1.120	1.770	-6,5	158,1	58,0
Άμεσοι φόροι ΠΟΕ	1.848	1.742	2.125	2.570	3.490	-5,7	47,5	35,8
Λοιποί άμεσοι φόροι	1.386	1.563	1.710	1.720	1.920	12,8	10,0	11,6
II. Έμμεσοι φόροι	26.287	28.573	32.605	31.395	34.655	8,7	9,9	10,4
Φόροι συναλλαγών	17.692	19.624	21.920	21.090	23.295	10,9	7,5	10,5
ΦΠΑ	15.825	17.381	19.900	18.990	21.305	9,8	9,3	12,2
πετρελαιοειδών	1.710	1.795	1.980	2.440	3.000	5,0	35,9	23,0
καπνού	622	673	765	660	705	8,2	-1,9	6,8
λοιπών	13.493	14.913	17.155	15.890	17.600	10,5	6,6	10,8
Λοιποί φόροι συναλλαγών	1.867	2.243	2.020	2.100	1.990	20,1	-6,4	-5,2
(μεταβίβαση κεφαλαίων)	(1.045)	(1.322)	(1.165)	(1.178)	(1.103)	(26,5)	(-10,9)	(-6,4)
(χαρτόσημο)	(710)	(682)	(615)	(670)	(620)	(-3,9)	(-1,8)	(-7,5)
Φόροι κατανάλωσης	7.469	8.044	9.595	9.030	9.930	7,7	12,3	10,0
Φόρος ασφαλιστρων	296	337	350	350	380	13,9	3,9	8,6
Τέλος ταξινόμησης οχημάτων	896	998	1.080	926	950	11,4	-7,2	2,6
ΕΦΚ καυσίμων	2.608	2.868	4.150	3.748	4.450	10,0	30,7	18,7
Λοιποί ΕΦΚ (καπνού κ.λπ.)	2.739	2.904	2.980	2.883	2.980	6,0	-0,7	3,4
Τέλη κυκλοφορίας οχημάτων	794	819	925	1.025	1.065	3,1	25,2	3,9
Λοιποί φόροι κατανάλωσης	136	118	110	98	105	-13,2	-16,9	7,1
Έμμεσοι φόροι ΠΟΕ	497	383	505	640	790	-22,9	67,1	23,4
Λοιποί έμμεσοι	629	522	585	635	640	-17,0	21,6	0,8
(για ΕΕ)	(267)	(314)	(336)	(304)	(315)	(17,6)	(-3,2)	(3,6)
Σύνολο φορολογικών εσόδων (I+II)	44.991	48.405	54.645	54.175	61.565	7,6	11,9	13,6
III. Απολήψεις από ΕΕ	234	170	543	578	405	-27,4	240,0	-29,9
IV. Λοιπά μη φορολογικά έσοδα	2.687	3.202	2.882	2.937	2.880	19,2	-8,3	-1,9
Σύνολο μη φορολογικών εσόδων (III+IV)	2.921	3.372	3.425	3.515	3.285	15,4	4,2	-6,5
B. Μη τακτικά έσοδα	773							
Γ. Έσοδα από καταργούμενους ειδικούς λογαριασμούς					760			
Γενικό σύνολο εσόδων (A + B + Γ)	48.685	51.777	58.070	57.690	65.610	6,4	11,4	13,7
Επιστροφές εσόδων	2.392	2.624	2.550	3.200	3.300	9,7	22,0	3,1
Καθαρά έσοδα	46.293	49.153	55.520	54.490	62.310	6,2	10,9	14,4

Στην αύξηση των εσόδων του 2008 συμβάλλουν ιδιαίτερα:

- η αναπροσαρμογή των συντελεστών του ειδικού φόρου κατανάλωσης (ΕΦΚ) στα πετρελαιοειδή προϊόντα, λόγω προσαρμογής του εθνικού δικαίου στην οδηγία 2003/96/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου από 1/1/2008,
- η φορολόγηση του ειδικού αποθεματικού επενδύσεων των επιχειρήσεων που σχηματίστηκε σε εφαρμογή των διατάξεων του ν.3220/04 (Ιανουάριος 2004), διότι συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθ. 87 της συνθήκης της ΕΚ (ν.3614/07),
- η εφαρμογή του ενιαίου τέλους ακινήτων,
- η αναμόρφωση του συστήματος διακίνησης των καυσίμων με στόχο την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου,
- η φορολόγηση των κερδών των τραπεζικών ανωνύμων εταιρειών τα οποία εμφανίσθηκαν σε λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού (ν.3634/08),
- οι πρόσφατες ρυθμίσεις για τις εκκρεμείς φορολογικές υποθέσεις και τις ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο και
- η αναπροσαρμογή των τελών κυκλοφορίας έτους 2009 των οχημάτων.

Άμεσοι φόροι

Από την άμεση φορολογία εκτιμάται ότι θα εισπραχθούν 22.780 εκατ. ευρώ εμφανίζοντας αύξηση κατά 14,9% συγκριτικά με τα αντίστοιχα έσοδα του 2007.

Τα έσοδα από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων αναμένεται να αυξηθούν κατά 8,9% έναντι του 2007, εμφανίζοντας μειωμένο ρυθμό σε σχέση με εκείνο του 2007 προς το 2006, λόγω της μείωσης των φορολογικών συντελεστών.

Τα έσοδα από τη φορολογία νομικών προσώπων εκτιμάται ότι θα εμφανίσουν μικρή αύξηση (1,0%), λόγω της ευρύτερης μείωσης των συντελεστών φορολόγησης για τα κέρδη χρήσης 2007, σε σχέση με αυτή του προηγούμενου έτους.

Αύξηση της τάξης του 25,7% αναμένεται στα έσοδα των ειδικών κατηγοριών, κυρίως λόγω της φορολόγησης του ειδικού αποθεματικού επενδύσεων των επιχειρήσεων και των αυξημένων εσόδων από το φόρο επί των τόκων των καταθέσεων, εξαιτίας της αύξησης των επιτοκίων.

Τα έσοδα από την περιουσία αναμένονται ιδιαίτερα αυξημένα συγκριτικά με τα έσοδα του 2007, λόγω της εφαρμογής του ενιαίου τέλους ακινήτων.

Αυξημένες κατά 47,5% εμφανίζονται έναντι του 2007 οι εισπράξεις από άμεσους φόρους παρελθόντων οικονομικών ετών (ΠΟΕ) λόγω των ρυθμίσεων για τις εκκρεμείς φορολογικές υποθέσεις και για τις ληξιπρόθεσμες οφειλές.

Έμμεσοι φόροι

Τα συνολικά έσοδα από την έμμεση φορολογία εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 31.395 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 9,9%, συγκριτικά με τα αντίστοιχα έσοδα του 2007, κυρίως λόγω της αναπροσαρμογής των συντελεστών του ΕΦΚ στα πετρελαιοειδή προϊόντα, της αναμόρφωσης του συστήματος διακίνησης του πετρελαίου θέρμανσης και αγροτικής χρήσης, καθώς και της αναπροσαρμογής των τελών κυκλοφορίας.

Μη φορολογικά έσοδα

Τα μη φορολογικά έσοδα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 3.515 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 4,2% έναντι του προηγούμενου έτους.

Επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων

Οι επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 3.200 εκατ. ευρώ, εμφανίζοντας αύξηση κατά 22,0% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, κυρίως λόγω των επιστροφών του ΕΦΚ και του αναλογούντος ΦΠΑ για το πετρέλαιο που διατέθηκε για θέρμανση και αγροτική χρήση.

Ανάλυση δαπανών κατά κατηγορίες**Αποδοχές και συντάξεις**

Οι συνολικές δαπάνες για αποδοχές και συντάξεις θα αυξηθούν κατά 9,9% έναντι του 2007.

Ειδικότερα:

Οι δαπάνες για μισθούς των υπαλλήλων της κεντρικής διοίκησης, των νοσηλευτικών ιδρυμάτων και των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων αυξάνονται κατά 7,7% και υπολείπονται κατά 191 εκατ. ευρώ από τις εγγεγραμμένες σχετικές πιστώσεις στον προϋπολογισμό, κυρίως λόγω της επιβράδυνσης του ρυθμού ολοκλήρωσης των εγκεκριμένων προσλήψεων και του αυξημένου αριθμού υπαλλήλων που συνταξιοδοτούνται.

Οι δαπάνες συντάξεων εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 5.680 εκατ. ευρώ, 268 εκατ. ευρώ πλέον των πιστώσεων του προϋπολογισμού. Η απόκλιση αυτή οφείλεται τόσο στην αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων που παρατηρείται τα τελευταία έτη, όσο και στην αναπροσαρμογή των συντάξεων των στρατιωτικών, αστυνομικών και άλλων κατηγοριών.

Ασφάλιση, περίθαλψη, κοινωνική προστασία

Οι δαπάνες περίθαλψης υπαλλήλων του Δημοσίου εκτιμάται ότι θα παρουσιάσουν αύξηση κατά 4,4% και θα διαμορφωθούν στα 1.214 εκατ. ευρώ

Οι επιχορηγήσεις των ασφαλιστικών ταμείων αυξάνονται σε σχέση με το 2007 κατά 21,3% λόγω των ενισχυμένων επιχορηγήσεων στον ΟΓΑ για την καταβολή της αύξησης των αγροτικών συντάξεων κατά 52,25 ευρώ μηνιαίως, των επιχορηγήσεων του ΙΚΑ (1% του ΑΕΠ), του ΝΑΤ και του ΟΑΕΕ για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών τους και της συμμετοχής του Δημοσίου στη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης. Οι πληρωμές για την δ' και ε' δόση των επιστροφών των κρατήσεων υπέρ ΛΑΦΚΑ στους συνταξιούχους διαμορφώνονται στα 167 εκατ. ευρώ.

Οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας αυξάνονται κατά 13,7% κυρίως λόγω της αύξησης του ΕΚΑΣ κατά 35 ευρώ μηνιαίως, της χορήγησης του πολυτεχνικού επιδόματος στις τρίτεκνες οικογένειες και της αύξησης των επιδομάτων πρόνοιας.

Λειτουργικές και λοιπές δαπάνες

Οι λειτουργικές και λοιπές δαπάνες παρουσιάζουν μείωση της τάξης του 1,6% σε σχέση με το 2007, που οφείλεται στο γεγονός ότι το 2007 επιβαρύνθηκε με δαπάνες που δεν επαναλαμβάνονται κατά το τρέχον έτος (τακτοποίηση οφειλών του Ελληνικού Δημοσίου προς την Ολυμπιακή Αεροπορία).

Αποδιδόμενοι πόροι

Οι αποδιδόμενοι πόροι θα διαμορφωθούν στα 4.652 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 7,9% σε σχέση με το 2007, γεγονός που οφείλεται κυρίως στις αυξημένες αποδόσεις στους ΟΤΑ α' και β' βαθμού.

Τόκοι

Οι πληρωμές τόκων θα ανέλθουν στα 11.300 εκατ. ευρώ και θα παρουσιάσουν αύξηση σε σχέση με το 2007 κατά 15,4% που οφείλεται κυρίως στην άνοδο των επιτοκίων λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

2. Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Οι πληρωμές του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) μέχρι το τέλος του 2008 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν συνολικά σε 9.450 εκατ. ευρώ, από τα οποία 6.850 εκατ. ευρώ θα διατεθούν για έργα συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα υπόλοιπα 2.600 εκατ. ευρώ για έργα που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους.

Στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων 2008 δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην ολοκλήρωση του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και έργων του Ταμείου Συνοχής.

Στον πίνακα 2.4 παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του ΠΔΕ από το 2000 έως το 2009 και η ποσοστιαία (%) συμμετοχή του στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της χώρας.

Στους πίνακες 2.5 και 2.6 απεικονίζονται κατά φορέα και τομέα αντίστοιχα η κατανομή των πιστώσεων του ΠΔΕ 2009, καθώς και οι πραγματοποιήσεις και εκτιμήσεις πραγματοποιήσεων κατά τα έτη 2007 και 2008.

Πίνακας 2.4 Διαχρονική εξέλιξη ΠΔΕ (2000-2009) (σε εκατ. ευρώ)					
Έτη	ΠΔΕ			Μεταβολή % σε σχέση με προηγούμενο έτος	Ως % του ΑΕΠ
	Λοιποί εθνικοί πόροι	Συγχρηματοδοτούμενο	Σύνολο		
2000	2.109	5.312	7.421	-	5,4
2001	2.590	5.252	7.842	5,7	5,3
2002	3.131	3.883	7.014	-10,6	4,5
2003	3.974	4.461	8.435	20,2	4,9
2004	4.639	4.883	9.522	12,8	5,1
2005	2.569	4.955	7.524	-21,0	3,8
2006	2.673	5.511	8.184	8,8	3,8
2007	2.763	6.046	8.809	7,6	3,9
2008	2.600	6.850	9.450	7,3	3,8
2009	3.500	5.000	8.500	-10,1	3,2

Πίνακας 2.5 Δαπάνες ΠΔΕ κατά τομέα
(σε εκατ. ευρώ)

Ονομασία τομέων	2007				2008				2009				Μεταβολή %	
	Πραγματοποιήσεις				Εκτιμ. πραγματοποιήσεων				Προβλέψεις				2008/07	2009/08
	Συνολικές	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο	Συμμετοχή %	Συνολικές	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο	Συμμετοχή %	Συνολικές	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο	Συμμετοχή %		
													2008/07	2009/08
Επικοινωνίες	25		25	0,3	35		35	0,4	20		20	0,2	42,3	-42,9
Ειδικά έργα		44	44	0,5		125	125	1,3					182,1	
Γεωργία	325	19	344	3,9	360	19	379	4,0	290	23	313	3,7	10,2	-17,4
Δάση – αλιεία	45	6	51	0,6	60	7	67	0,7	60	12	72	0,8	32,0	7,5
Εγγειοβελτιωτικά έργα	63	40	103	1,2	80	40	120	1,3	90	110	200	2,4	16,3	66,7
Βιομηχανία – βιοτεχνία	605	430	1.036	11,8	715	150	865	9,2	203	325	528	6,2	-16,5	-39,0
Ενέργεια	60		60	0,7	110	1	111	1,2	92	5	97	1,1	83,7	-12,6
Συγκοινωνίες	1.538	208	1.746	19,8	1.460	225	1.685	17,8	1.520	285	1.805	21,2	-3,5	7,1
Σιδηρόδρομοι	397		397	4,5	280		280	3,0						-29,4
Τουρισμός	32	45	77	0,9	50	32	82	0,9	6	50	56	0,7	6,1	-31,7
Πολιτισμός	183	22	205	2,3	220	30	250	2,6	90	53	143	1,7	22,0	-42,8
Εκπαίδευση	387	227	613	7,0	511	300	811	8,6	435	380	815	9,6	32,3	0,5
Κατάρτιση	297		297	3,4	429		429	4,5	390		390	4,6	44,5	-9,1
Οικισμός – περιβάλλον	92	53	145	1,6	110	40	150	1,6	110	170	280	3,3	3,4	86,7
Υγεία – πρόνοια	78	29	107	1,2	150	50	200	2,1	83	120	203	2,4	87,7	1,5
Υδρευση – αποχέτευση	79	14	93	1,1	105	15	120	1,3	80	25	105	1,2	28,8	-12,5
Δημόσια διοίκηση	194	98	292	3,3	190	76	266	2,8	52	26	78	0,9	-8,9	-70,7
Γενικός οικονομικός σχεδιασμός									18	60	78	0,9		
Εξωτερικές υποθέσεις									12	60	72	0,8		
Άμυνα									20	15	35	0,4		
Δικαιοσύνη									6	49	55	0,6		
Δημόσια ασφάλεια									45	26	71	0,8		
Έρευνα – τεχνολογία	93	2	95	1,1	140	3	143	1,5	110	10	120	1,4	50,6	-16,1
Έργα ΟΤΑ α' βαθμού										920	920	10,8		
Νομαρχιακά έργα	287	966	1.253	14,2	371	981	1.352	14,3	252	121	373	4,4	7,9	-72,4
Περιφερειακά προγράμματα	1.210	85	1.295	14,7	1.400	130	1.530	16,2	985	180	1.165	13,7	18,2	-23,9
Διάφορα	58	365	423	4,8	74	276	350	3,7	21	145	166	2,0	-17,2	-52,6
Απασχόληση										70	70	0,8		
Αθλητισμός										110	110	1,3		
Ολυμπιακά έργα		109	109	1,2		100	100	1,1		140	140	1,6	-8,6	40,0
Αποθεματικό									10	10	20	0,2		
Γενικό σύνολο	6.046	2.763	8.809	100,0	6.850	2.600	9.450	100,0	5.000	3.500	8.500	100,0	7,3	-10,1

Πίνακας 2.6 Δαπάνες ΠΔΕ κατά φορέα
(σε εκατ. ευρώ)

Υπουργείο - Φορέας	2007				2008				2009				Μεταβολή %		
	Πραγματοποιήσεις			Συμμετοχή %	Εκτιμ. πραγματοποιήσεων			Συμμετοχή %	Προβλέψεις			Συμμετοχή %	2008/07	2009/08	
	Συγχ/νες	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο		Συγχ/νες	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο		Συγχ/νες	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο				
Βουλή των Ελλήνων					3		3			2		2			-33,3
Εσωτερικών	75	1.027	1.102	12,5	125	997	1.122	11,9	90	1.084	1.174	13,8	1,8	4,6	
Εξωτερικών	1	12	14	0,2	3	24	27	0,3	12	60	72	0,8	99,6	166,7	
Εθνικής Άμυνας	2	3	5	0,1	6	6	12	0,1	20	20	40	0,5	146,9	233,3	
Οικονομίας και Οικονομικών	825	560	1.385	15,7	858	208	1.066	11,3	428	310	738	8,7	-23,1	-30,8	
Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης	78	29	107	1,2	150	51	201	2,1	83	120	203	2,4	88,4	1,0	
Δικαιοσύνης	9	57	66	0,8	6	28	34	0,4	6	50	56	0,7	-48,8	64,7	
Εθν. Παιδείας και Θρησκ.	380	236	616	7,0	490	301	791	8,4	425	381	806	9,5	28,3	1,9	
Τουριστικής Ανάπτυξης	32	45	77	0,9	50	32	82	0,9	6	50	56	0,7	6,1	-31,7	
Πολιτισμού	183	87	270	3,1	220	89	309	3,3	90	195	285	3,4	14,5	-7,8	
Μακεδονίας - Θράκης	1	6	7	0,1	1	15	16	0,2	1	20	21	0,2	129,6	31,3	
Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου & Νησιωτικής Πολιτικής	19	18	37	0,4	65	17	82	0,9	31	30	61	0,7	120,1	-25,6	
Αγροτ.Ανάπτ. & Τροφίμων	412	40	452	5,1	480	36	516	5,5	400	55	455	5,4	14,1	-11,8	
ΠΕΧΩΔΕ	1.683	439	2.122	24,1	1.685	512	2.197	23,2	1.500	610	2.110	24,8	3,5	-4,0	
Απασχόλησης & Κοιν. Προστ.	297	61	358	4,1	430	55	485	5,1	390	70	460	5,4	35,7	-5,2	
Ανάπτυξης	370	36	406	4,6	550	40	590	6,2	245	180	425	5,0	45,5	-28,0	
Μεταφορών & Επικοινωνιών	469		469	5,3	325	5	330	3,5	270	15	285	3,4	-29,6	-13,6	
Γ.Γ. Επικοινων. & Ενημέρωσης		3	3		3	4	7	0,1	6	5	11	0,1	103,5	57,1	
Γ.Γ. Περιφερειών	1.210	104	1.313	14,9	1.400	180	1.580	16,7	985	235	1.220	14,4	20,3	-22,8	
Αποθεματικό										10	10	20	0,2		
Σύνολο	6.046	2.763	8.809	100,0	6.850	2.600	9.450	100,0	5.000	3.500	8.500	100,0	7,3	-10,1	

Σημειώνεται ότι η κατανομή των προβλεπόμενων δαπανών στο ΠΔΕ 2009 κατά τομέα διαφοροποιείται ενόψει του νέου τρόπου κατάρτισης του προϋπολογισμού με τη μορφή προγραμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό καταργούνται δύο τομείς, ήτοι ο τομέας των σιδηροδρόμων που μεταφέρεται στον τομέα των συγκοινωνιών, και ο τομέας των ειδικών έργων που κατανέμεται στους τομείς της άμυνας, του οικισμού - περιβάλλοντος και των συγκοινωνιών και δημιουργούνται οι κάτωθι οκτώ νέοι τομείς:

- **γενικός οικονομικός σχεδιασμός** που περιλαμβάνει έργα του ΥΠΟΙΟ προερχόμενα από τους τομείς «δημόσια διοίκηση» και «διάφορα»,
- **εξωτερικές υποθέσεις** που περιλαμβάνει έργα του ΥΠΕΞ προερχόμενα από τον τομέα της δημόσιας διοίκησης,
- **άμυνα** που περιλαμβάνει έργα του ΥΠΕΘΑ προερχόμενα από τους τομείς της δημόσιας διοίκησης και των ειδικών έργων,
- **δικαιοσύνη** που περιλαμβάνει έργα του Υπουργείου Δικαιοσύνης προερχόμενα από τον τομέα της δημόσιας διοίκησης,

- **δημόσια ασφάλεια** που περιλαμβάνει έργα των Υπουργείων Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής και Εσωτερικών – Γενική Γραμματεία Δημόσιας Τάξης προερχόμενα από τον τομέα της δημόσιας διοίκησης,
- **έργα ΟΤΑ α' βαθμού** που περιλαμβάνει έργα του Υπουργείου Εσωτερικών προερχόμενα από τον τομέα των νομαρχιακών έργων (ΣΑΤΑ, ΘΗΣΕΑΣ),
- **απασχόληση** που περιλαμβάνει έργα του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας προερχόμενα από τον τομέα «διάφορα» και
- **αθλητισμός** που περιλαμβάνει έργα του Υπουργείου Πολιτισμού προερχόμενα από τον τομέα «διάφορα».

Οι πηγές χρηματοδότησης του ΠΔΕ και τα αντίστοιχα ποσά κατά τα έτη 2007, 2008 και 2009 εμφανίζονται στον πίνακα 2.7. Τα έσοδα από τις επιχορηγήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναμένεται να φθάσουν τα 4.692 εκατ. ευρώ το 2008 και τα 3.300 εκατ. ευρώ το 2009.

Πίνακας 2.7 Πηγές χρηματοδότησης ΠΔΕ (σε εκατ. ευρώ)					
Πηγές εσόδων	2007 Πραγματίσεις	2008 Εκτιμήσεις	2009 Προβλέψεις	Μεταβολή %	
				2008/2007	2009/2008
Έσοδα δημόσιων επενδύσεων	4.875	4.932	3.500	1,2	-29,0
Ίδια έσοδα	64	240	200	275,0	-16,7
Επιχορηγήσεις ΕΕ	4.811	4.692	3.300	-2,5	-29,7
- ΕΤΠΑ	(3.063)	(3.047)	(1.969)	(-0,5)	(-35,4)
- ΕΓΤΑΑ	(588)	(428)	(188)	(-27,2)	(-56,1)
- Ταμείο Συνοχής	(334)	(260)	(492)	(-22,2)	(89,2)
- Ταμείο Αλιείας	(33)	(40)	(42)	(21,2)	(5,0)
- ΕΚΤ	(783)	(828)	(587)	(5,7)	(-29,1)
- Ταμείο Αλληλεγγύης		(89)			
- Πρόγραμμα αλληλεγγύης και διαχείρισης μεταναστευτικών ροών			(22)		
- Λοιπά	(10)				
Πιστωτικά έσοδα και αύξηση στοιχείων ενεργητικού	3.934	4.518	5.000	14,8	10,7
Σύνολο	8.809	9.450	8.500	7,3	-10,1

ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΟΥΣ 2009

Η συνέχιση της δημοσιονομικής εξυγίανσης, που άρχισε το 2004, αποτελεί βασική κυβερνητική προτεραιότητα, με άμεση επιδίωξη τη μείωση του ελλείμματος, την ταχύτερη αποκλιμάκωση του δημόσιου χρέους και την ενίσχυση της δημοσιονομικής διαφάνειας. Ο περιορισμός του δημόσιου τομέα, η μείωση της σπατάλης, η διεύρυνση της φορολογικής βάσης, η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου, η δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών, η βιωσιμότητα της κοινωνικής ασφάλισης και η περαιτέρω μείωση της ανεργίας συνεχίζουν να αποτελούν τους βασικούς άξονες της οικονομικής πολιτικής, με παράλληλη διασφάλιση ικανοποιητικών ρυθμών ανάπτυξης.

Παρά τη δύσκολη συγκυρία που χαρακτηρίζεται από μια πρωτοφανή διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση και την αλματώδη αύξηση των τιμών του πετρελαίου, των τροφίμων και των πρώτων υλών παγκοσμίως, η προώθηση των μεταρρυθμίσεων είχε ως αποτέλεσμα τη διατήρηση του ρυθμού ανάπτυξης μεταξύ των υψηλότερων της ευρωζώνης, καθώς και την περαιτέρω μείωση της ανεργίας.

Με τις μεταρρυθμίσεις δόθηκε έμφαση στην ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων, στις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και στην ορθολογικότερη αξιοποίηση του Γ' ΚΠΣ.

Με τον προϋπολογισμό του 2009 και τη συνέχιση του μεταρρυθμιστικού προγράμματος επιδιώκεται:

- η περαιτέρω μείωση των ελλειμμάτων με στόχο την κατάρτιση ισοσκελισμένων προϋπολογισμών,
- η ενίσχυση της δημοσιονομικής διαφάνειας, με την ένταξη στον προϋπολογισμό των ειδικών λογαριασμών,
- η εξυγίανση της οικονομικής διαχείρισης των δημόσιων επιχειρήσεων, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των δημόσιων νοσοκομείων,
- η συνέχιση της φορολογικής μεταρρύθμισης με έμφαση στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και την περαιτέρω διεύρυνση της φορολογικής βάσης, χωρίς επιβάρυνση των μισθωτών και συνταξιούχων,
- η περαιτέρω μείωση της ανεργίας και η διασφάλιση της βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης,
- η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της φτώχειας με την ενεργοποίηση του Εθνικού Ταμείου Κοινωνικής Συνοχής,
- η ανάπτυξη της ελληνικής περιφέρειας με την κατεύθυνση του μεγαλύτερου μέρους των πόρων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς σε έργα και προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης και
- η ενίσχυση των επενδύσεων και η διασφάλιση ικανοποιητικών ρυθμών ανάπτυξης.

Με τον προϋπολογισμό του 2009 εμπεδώνεται η δημοσιονομική διαφάνεια και πειθαρχία, γίνεται δικαιότερη η κατανομή των φορολογικών βαρών, ενισχύεται αποτελεσματικά η περιφέρεια, διασφαλίζονται υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης και ενδυναμώνεται η κοινωνική συνοχή.

1. Βασικά μεγέθη προϋπολογισμού 2009

Στον προϋπολογισμό του έτους 2009 τα καθαρά έσοδα προβλέπεται να διαμορφωθούν στο ύψος των 65.810 εκατ. ευρώ (62.310 τα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού και 3.500 εκατ. ευρώ του ΠΔΕ). Σύμφωνα με την πρόβλεψη αυτή τα έσοδα διαμορφώνονται στο 25,1% του ΑΕΠ από 24,1% του έτους 2008.

Οι συνολικές (πλην χρεολυσίων) δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώνονται στο 28,2% του ΑΕΠ από 28,3% του έτους 2008.

Επισημαίνεται ότι στην εκτίμηση για τα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού περιλαμβάνεται και ποσό ύψους 760 εκατ. ευρώ, που αντιστοιχεί στους εκτός του κρατικού προϋπολογισμού πόρους των καταργούμενων ειδικών λογαριασμών. Το αντίστοιχο ποσό στο σκέλος των δαπανών ανέρχεται σε 660 εκατ. ευρώ.

Με βάση τις παραπάνω προβλέψεις το έλλειμμα της κεντρικής κυβέρνησης περιορίζεται στο 3,1% του ΑΕΠ, από 4,2% το 2008, ενώ σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης μειώνεται στο 1,8% του ΑΕΠ από 2,3% φέτος.

2. Τακτικός προϋπολογισμός

Έσοδα

Βασικές επιδιώξεις της φορολογικής πολιτικής της Κυβέρνησης στο πλαίσιο της φορολογικής μεταρρύθμισης αποτελούν:

- Η φορολογική ελάφρυνση των φυσικών προσώπων με την περαιτέρω μείωση των φορολογικών συντελεστών. Ειδικότερα, οι συντελεστές 29% και 39% που ισχύουν για τη φορολόγηση εισοδημάτων έτους 2007 μειώνονται σε 27% και 37% αντίστοιχα για το έτος 2008 και σε 25% και 35% για το 2009, επηρεάζοντας αντίστοιχα τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού ετών 2008, 2009 και 2010. Αντίθετα, ο συντελεστής 40% που ισχύει για εισοδήματα άνω των 75.000 ευρώ διατηρείται σταθερός.
- Η περαιτέρω ελάφρυνση της φορολογίας εισοδήματος. Για τα φυσικά πρόσωπα, ο φορολογικός συντελεστής 25% από το έτος 2010 έως το 2014 μειώνεται σταδιακά κατά μία μονάδα, με στόχο τα εισοδήματα που θα αποκτηθούν το έτος 2014 να φορολογηθούν με συντελεστή 20%. Η ίδια μείωση προβλέπεται και για το συντελεστή φορολογίας των κερδών των νομικών προσώπων κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα χρήσεων 2010 έως 2014.
- Η διεύρυνση της φορολογικής βάσης για την ενίσχυση της φορολογικής δικαιοσύνης. Ειδικότερα, από το 2009 φορολογείται με χαμηλό συντελεστή 10% το εισόδημα του πρώτου φορολογικού κλιμακίου της β' κλίμακας, με ορισμένες απαλλαγές για κοινωνικούς λόγους, έχοντας ως στόχο τη δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών μεταξύ μισθωτών-συνταξιούχων και επιτηδευματιών-ελεύθερων επαγγελματιών. Επίσης, προβλέπεται μεταξύ άλλων και η αυτοτελής φορολόγηση των κερδών των ημεδαπών ανωνύμων εταιρειών που διανέμονται με διάφορες μορφές εκτός μισθού στο προσωπικό τους, των μερισμάτων ή προμερισμάτων που διανέμονται σε τρίτους, καθώς και των κερδών που προκύπτουν από την πώληση εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών μετοχών που αποκτώνται μετά την 1/1/2009.

- Η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αντικειμενικότητας των φορολογικών ελέγχων, καθώς και η περαιτέρω αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου καυσίμων με την εφαρμογή νέου συστήματος στη διακίνηση και διάθεση του πετρελαίου ναυτιλίας.

Οι προβλέψεις του προϋπολογισμού εσόδων για το οικονομικό έτος 2009 βασίζονται στην εκτιμώμενη ονομαστική αύξηση του ΑΕΠ, στην ελαστικότητα των φορολογικών εσόδων, στις πρόσφατα ψηφισθείσες ρυθμίσεις αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής και διεύρυνσης της φορολογικής βάσης, καθώς και σε επιμέρους παράγοντες που επηρεάζουν τις διάφορες κατηγορίες εσόδων.

Τα έσοδα, προ μείωσης επιστροφών, για το οικονομικό έτος 2009 (πίνακας 2.3) προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 65.610 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 13,7% έναντι του 2008.

Στην αύξηση αυτή θα συντελέσουν μεταξύ άλλων:

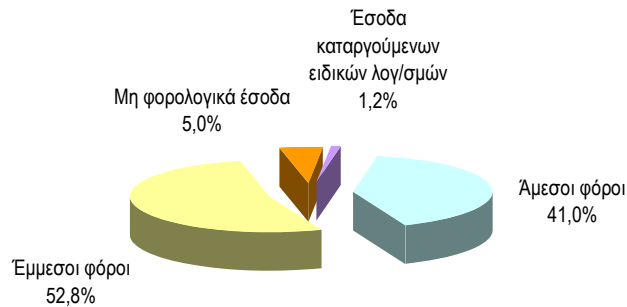
- η περαιτέρω αναπροσαρμογή, από 1/1/2009, των συντελεστών του ΕΦΚ στα πετρελαιοειδή προϊόντα, λόγω εναρμόνισης του εθνικού δικαίου με την οδηγία 2003/96/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
- η πλήρης απόδοση των μέτρων αναμόρφωσης του συστήματος διακίνησης των καυσίμων και ιδιαίτερα εκείνων που τέθηκαν σε εφαρμογή από 15/2/2008 για το πετρέλαιο θέρμανσης και αγροτικής χρήσης, καθώς και του νέου συστήματος στη διακίνηση και διάθεση του πετρελαίου ναυτιλίας,
- η διεύρυνση της φορολογικής βάσης με τη θέσπιση της αυτοτελούς φορολόγησης των διανεμομένων μερισμάτων, των αμοιβών εκτός μισθού στο προσωπικό των ανωνύμων εταιρειών και των κερδών από αγοραπωλησία μετοχών,
- η αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος των εταιρειών του άρθρου 101 του ΚΦΕ από 65% σε 80%,
- η πλήρης απόδοση των πρόσφατων ρυθμίσεων για τις εκκρεμείς φορολογικές υποθέσεις και τις ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο,
- η εμφάνιση στα έσοδα του Δημοσίου των εκτός προϋπολογισμού πόρων των καταργούμενων ειδικών λογαριασμών,
- η βελτίωση της διαδικασίας για την έγκαιρη βεβαίωση του ενιαίου τέλους ακινήτων και η διενέργεια ελέγχων για την πλήρη απόδοσή του και
- η ενίσχυση και εντατικοποίηση των φορολογικών και τελωνειακών ελέγχων.

Άμεσοι φόροι

Τα έσοδα από την άμεση φορολογία προβλέπεται να ανέλθουν στα 26.910 εκατ. ευρώ εμφανίζοντας αύξηση κατά 18,1% έναντι του 2008.

Ο ρυθμός αύξησης των εσόδων από το φόρο εισοδήματος προβλέπεται σε 13,6% λόγω της αναμενόμενης θετικής επίδρασης των τελευταίων φορολογικών ρυθμίσεων για τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και την αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος των εταιρειών. Επίσης, δεν αναμένεται περαιτέρω αρνητική επίδραση στα έσοδα από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων κατά το 2009, διότι στο οικονομικό έτος 2008 ολοκληρώνεται η πρώτη φάση μείωσης των φορολογικών συντελεστών για τα κέρδη των νομικών προσώπων.

Διάγραμμα 3.1 Ποσοστιαία σύνθεση εσόδων ΤΠ 2009

Από άμεσους φόρους ΠΟΕ προβλέπεται να εισπραχθούν 3.490 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω της απόδοσης των φορολογικών ρυθμίσεων για τις εκκρεμείς φορολογικές υποθέσεις και για τις ληξιπρόθεσμες οφειλές.

Έμμεσοι φόροι

Τα έσοδα από την έμμεση φορολογία προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 34.655 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 10,4% σε σχέση με τα αντίστοιχα έσοδα του 2008.

Τα έσοδα από το ΦΠΑ αναμένεται να εμφανίσουν αύξηση της τάξης του 12,2% και να ανέλθουν σε 21.305 εκατ. ευρώ, λόγω της περαιτέρω ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των ελεγκτικών υπηρεσιών και του νέου νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

Τα έσοδα από τον ΕΦΚ καυσίμων αναμένεται να ανέλθουν σε 4.450 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 18,7% συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, λόγω της αναπροσαρμογής των συντελεστών του ΕΦΚ στα πετρελαιοειδή προϊόντα και λόγω του περιορισμού του λαθρεμπορίου και της φοροδιαφυγής στα καύσιμα μέσω της αναμόρφωσης του συστήματος διακίνησης που ξεκίνησε το 2008.

Μη φορολογικά έσοδα

Τα μη φορολογικά έσοδα αναμένεται να διαμορφωθούν σε 3.285 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 6,5% έναντι του 2008, λόγω των μειωμένων απολήψεων από την ΕΕ.

Έσοδα από καταργούμενους ειδικούς λογαριασμούς

Από την εισαγωγή στον τακτικό προϋπολογισμό των εκτός του κρατικού προϋπολογισμού πόρων των καταργούμενων ειδικών λογαριασμών αναμένονται πρόσθετα έσοδα ύψους 760 εκατ. ευρώ.

Επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων

Οι επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων το έτος 2009 προβλέπεται να ανέλθουν στα 3.300 εκατ. ευρώ.

Δαπάνες

Οι πιστώσεις (πλην χρεολυσίων) του τακτικού προϋπολογισμού συμπεριλαμβανομένων των δαπανών από τους ειδικούς λογαριασμούς που εντάσσονται στον προϋπολογισμό, προβλέπεται να διαμορφωθούν στο 25,0% του ΑΕΠ από 24,5% του έτους 2008. Η αύξηση των πιστώσεων αποδίδεται στα κονδύλια που προβλέπονται για τη χρηματοδότηση των δαπανών των καταργούμενων ειδικών λογαριασμών (0,3% του ΑΕΠ), στα αυξημένα κονδύλια για τη χρηματοδότηση της τοπικής αυτοδιοίκησης (0,2% του ΑΕΠ) λόγω της αύξησης του ποσοστού απόδοσης στους ΟΤΑ α' βαθμού των τελών κυκλοφορίας από 50% σε 90%, για την αντιμετώπιση του κόστους των αρμοδιοτήτων που μεταφέρθηκε σε αυτούς και τη μισθοδοσία του προσωπικού που μονιμοποιήθηκε, τη χρηματοδότηση του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών (0,3% του ΑΕΠ), τη βελτίωση του εισοδήματος των οικονομικά ασθενέστερων με την αύξηση των συντάξεων του ΟΓΑ, του ΕΚΑΣ, την καταβολή των επιδομάτων στις τρίτεκνες και πολύτεκνες οικογένειες και την αύξηση των επιδομάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Επίσης, αυξημένες δαπάνες προβλέπονται για τη βελτίωση του μισθολογίου και των συντάξεων των δικαστικών.

Ανάλυση δαπανών κατά κατηγορία

Αποδοχές και συντάξεις

Οι δαπάνες αποδοχών και συντάξεων αποτελούν περίπου το 45,7% των πρωτογενών δαπανών. Το 2009 οι δαπάνες αυτές προβλέπεται να αυξηθούν κατά 7,6%.

Η αύξηση αυτή οφείλεται:

- στην εισοδηματική πολιτική του 2008 που μεταφέρεται (carry over β' δόσης) στο 2009 και στη νέα εισοδηματική πολιτική που πρόκειται να εξαγγελθεί το 2009,
- στην εφαρμογή του νέου μισθολογίου των δικαστικών,
- στη μισθολογική εξέλιξη του προσωπικού,
- στην αύξηση των αποδοχών των συμβασιούχων καθαριστριών των σχολικών μονάδων,
- στις δαπάνες νέων προσλήψεων κυρίως ιατρικού, νοσηλευτικού, εκπαιδευτικού προσωπικού και επαγγελματιών οπλιτών και
- στην αύξηση των συντάξεων, λόγω εισοδηματικής πολιτικής, των νέων συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων από 1/1/2009 και κυρίως της αύξησης των συντάξεων των δικαστικών.

Ασφάλιση, περίθαλψη, κοινωνική προστασία

Οι δαπάνες ασφάλισης, περίθαλψης και κοινωνικής προστασίας αντιπροσωπεύουν το 26,5% περίπου του συνόλου των πρωτογενών δαπανών. Τα κονδύλια της κατηγορίας αυτής χρηματοδοτούν δαπάνες κοινωνικού χαρακτήρα και θα καλύψουν την περίθαλψη των ασφαλισμένων του Δημοσίου, τις ανάγκες των ασφαλιστικών ταμείων, την καταβολή του ΕΚΑΣ, τα επιδόματα πολυτέκνων και τρίτέκνων. Στο επόμενο διάστημα ενεργοποιείται το Εθνικό Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής με συγκεκριμένα μέτρα ανακούφισης των πολιτών που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Η αρχή θα γίνει με το επίδομα θέρμανσης σε άνεργους και χαμηλοσυνταξιούχους.

Οι επιχορηγήσεις στους ασφαλιστικούς οργανισμούς και οι δαπάνες για την κοινωνική προστασία, χωρίς τις επιστροφές κρατήσεων υπέρ ΛΑΦΚΑ που ολοκληρώθηκε η καταβολή τους εντός του 2008, αυξάνονται το 2009 κατά 13,2% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Πίνακας 3.1 Δαπάνες τακτικού προϋπολογισμού κατά κατηγορίες (σε εκατ. ευρώ)								
Κατηγορία δαπάνης	2006	2007	2008		2009	Μεταβολή %		
	Πραγμ/σεις	Πραγμ/σεις	Προϋπ/σμός	Εκτιμήσεις πραγμ/σεων	Προβλέψεις	2007/06	2008/07	2009/08
A. ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ (1+2+3)	19.506	20.749	22.685	22.798	24.520	6,4	9,9	7,6
1. Κεντρικής διοίκησης	16.443	17.618	19.218	19.424	20.902	7,1	10,2	7,6
Μισθοί	11.493	12.127	13.203	13.099	13.994	5,5	8,0	6,8
Έκτακτη παροχή δικαστικών			180	190	131			-31,4
Συντάξεις	4.576	5.052	5.412	5.680	6.325	10,4	12,4	11,4
Λοιπές παροχές	368	393	423	436	453	6,9	10,8	4,0
ΜΕΔ*	7	47		18				
2. Νοσοκομείων, ιδρυμάτων πρόνοιας, νπδδ	3.063	3.131	3.456	3.375	3.608	2,2	7,8	6,9
Μισθοί προσωπικού νοσηλευτικών ιδρυμάτων	2.209	2.308	2.537	2.450	2.650	4,5	6,1	8,2
Εφημερίες ιατρών ΕΣΥ	313	329	337	339	350	4,9	3,2	3,2
Λοιπές παροχές προσωπικού νοσηλ. ιδρυμάτων	139	146	155	155	160	5,2	6,2	3,2
Ιδρυμάτων πρόνοιας	11	11	12	12	12	3,7	3,9	4,0
Κλήρου και νπδδ	251	257	290	291	308	2,5	13,1	6,1
Επιχ. ΟΤΑ για μερική απασχόληση, ΚΕΠ, ΑΜΕΑ κ.λπ.	122	70	126	120	127	-43,1	72,1	5,8
ΜΕΔ*	18	10		8				
3. Νέες προσλήψεις			10		10			
B. ΑΣΦΑΛΙΣΗ, ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ, ΚΟΙΝ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (4+5+6)	9.381	10.875	12.533	12.812	14.222	15,9	17,8	11,0
4. Δαπάνες περιθαλψής	1.043	1.163	1.206	1.214	1.287	11,4	4,4	5,9
5. Επιχορηγήσεις ασφαλιστικών ταμείων	6.342	7.325	8.646	8.885	9.248	15,5	21,3	4,1
ΟΓΑ	3.050	3.649	4.250	4.250	4.500	19,7	16,5	5,9
ΙΚΑ	1.700	1.800	2.450	2.450	2.600	5,9	36,1	6,1
ΝΑΤ	876	1.025	1.050	1.190	1.250	17,0	16,1	5,0
ΟΑΕΕ	144	177	200	300	320	22,9	69,5	6,7
Κοινωνική χρηματοδότηση	423	361	500	500	550	-14,6	38,5	10,0
Λοιπά ασφαλιστικά ταμεία	19	22	28	28	28	19,0	24,6	0,0
Αναδρομικά ΛΑΦΚΑ	131	191	169	167		45,9	-12,5	
ΜΕΔ*		100						
6. Κοινωνική προστασία	1.995	2.387	2.681	2.713	3.688	19,6	13,7	36,0
ΕΚΑΣ (πλην συνταξιούχων Δημοσίου)	849	924	1.150	1.140	1.212	8,8	23,4	6,3
Επιδόματα πολυτέκνων	470	495	640	640	730	5,3	29,3	14,1
Επιδόματα πρόνοιας	549	596	633	633	688	8,4	6,3	8,7
Εθνικό Ταμείο Κοιν. Συνοχής			100	100	100			
Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών					800			
Λοιπές εισοδηματικές ενισχύσεις	123	109	158	146	158	-11,6	34,0	8,5
ΜΕΔ*	4	263		54				
Γ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (7+8+9+10)	7.555	8.878	8.686	8.735	9.547	17,5	-1,6	9,3
7. Επιχορηγήσεις φορέων	2.141	2.373	2.349	2.507	2.588	10,8	5,6	3,3
Συγκοινωνιακοί φορείς	220	224	235	235	250	1,8	4,9	6,4
Λοιπές επιχορηγήσεις	1.759	1.996	2.114	2.168	2.338	13,5	8,7	7,8
ΜΕΔ*	162	154		103				
8. Καταναλωτικές δαπάνες	2.396	3.377	2.657	2.833	2.775	40,9	-16,1	-2,1
Μετακινήσεις	359	379	390	406	411	5,4	7,1	1,3
Λειτουργικές	891	958	1.066	1.069	1.134	7,5	11,6	6,1
Προμήθειες	729	776	887	856	910	6,3	10,4	6,4
Διάφορες άλλες δαπάνες	274	248	314	311	319	-9,3	25,0	2,7
ΜΕΔ*	143	1.017		192				
9. Αντικρίζόμενες δαπάνες	2.866	2.890	3.492	3.299	3.291	0,8	14,2	-0,3
Αποδόσεις στην ΕΕ	2.172	2.157	2.682	2.556	2.537	-0,7	18,5	-0,7
Επιδότησεις γεωργίας	694	733	810	743	754	5,7	1,3	1,4
10. Υπό κατανομή	151	238	189	96	894			
Νέα προγράμματα	28	104	159	96	154			
Δαπάνες καταργούμενων ειδικών λογαριασμών					660			
Δαπάνες εκλογών	124	134			50			
Έκτακτες δαπάνες			30		30			
Δ. ΑΠΟΔΙΔΟΜΕΝΟΙ ΠΟΡΟΙ	4.085	4.313	4.654	4.652	5.320	5,6	7,9	14,3
ΜΕΔ*	3	2		1		-12,8	-79,3	
I. ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΩΤΟΓΕΝΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΤΠ (Α+Β+Γ+Δ)	40.527	44.815	48.558	48.997	53.609	10,6	9,3	9,4
ΜΕΔ*(1)		1.108						
II. ΤΟΚΟΙ	9.589	9.796	10.500	11.300	11.900	2,2	15,4	5,3
III. ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΤΠ (πλην χρεολυσίων)	50.116	55.719	59.058	60.297	65.509	11,2	8,2	8,6
IV. Χρεολύσια	16.954	23.543	26.211	26.277	29.157	38,9	11,6	11,0
V. Εξοπλιστικά προγράμματα Υπ. Εθνικής Άμυνας(2) (3)	1.590	2.380	1.800	2.596	2.200	49,7	9,1	-15,2

(1) Αφορά έκτακτη απόδοση στην ΕΕ λόγω της αναθεώρησης του ΑΕΠ

(2) Στα έτη 2006 και 2007 περιλαμβάνονται και ποσά ύψους 98 και 204 εκατ. ευρώ αντίστοιχα, τα οποία ενώ έχουν εκταμιευθεί δεν έχουν εκδοθεί τα σχετικά συμφηφιστικά εντάλματα.

(3) Τα μεγέθη είναι σε τριαμερική βάση και δεν είναι συγκρίσιμα με τα στοιχεία του πίνακα 2.1. Τα μεγέθη του πίνακα 2.1, από το έτος 2006 και εφεξής, αφορούν τις παραλαβές στρατιωτικού υλικού.

* ΜΕΔ: Μη Επαναλαμβανόμενες Δαπάνες

Η ενίσχυση προορίζεται κυρίως για:

- την αύξηση των αγροτικών συντάξεων,
- τη χρηματοδότηση του ΙΚΑ (1% του ΑΕΠ),
- την κάλυψη των αναγκών των λοιπών ασφαλιστικών ταμείων,
- την κρατική συμμετοχή στη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης,
- την αύξηση του ΕΚΑΣ,
- την καταβολή των επιδομάτων πρόνοιας
- τη χορήγηση του πολυτεχνικού επιδόματος και στις τρίτεκνες οικογένειες και
- τη χρηματοδότηση του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών, που συστήνεται στο πλαίσιο της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης.

Λειτουργικές και λοιπές δαπάνες

Οι πιστώσεις για λειτουργικές και λοιπές δαπάνες εμφανίζονται το 2009 αυξημένες, σε σχέση με το προηγούμενο έτος, κατά 9,3%. Το συνολικό ύψος των δαπανών αυτών ανέρχεται στα 9.547 εκατ. ευρώ και αντιπροσωπεύει το 17,8% του συνόλου των πρωτογενών δαπανών.

Οι πιστώσεις αυτές εμφανίζονται αυξημένες σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, καθόσον σε αυτές περιλαμβάνονται και οι δαπάνες των καταργούμενων ειδικών λογαριασμών που χρηματοδοτούνται από πόρους εκτός του κρατικού προϋπολογισμού.

Από τις πιστώσεις της κατηγορίας αυτής σημαντικά κονδύλια θα διατεθούν για επιχορηγήσεις κυρίως σε ΑΕΙ-ΤΕΙ για την κάλυψη δαπανών λειτουργίας τους, στον ΟΣΚ και στον ΕΛΓΑ για την εξυπηρέτηση των δανείων τους, σε πολιτιστικά και ερευνητικά ιδρύματα, στον ΟΑΕΔ για τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων του, στους οργανισμούς και ιδρύματα υγείας και κοινωνικής προστασίας για επιδοτήσεις στη γεωργία, αποδόσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη διενέργεια των ευρωεκλογών.

Νέα προγράμματα

Οι πιστώσεις αυτές έχουν προβλεφθεί για τη χρηματοδότηση νέων πολιτικών, προγραμμάτων και δράσεων. Κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, στο πλαίσιο της εκτέλεσης του προϋπολογισμού, κατανέμονται στις επιμέρους κατηγορίες δαπανών.

Ειδικότερα, οι πιστώσεις αυτές θα διατεθούν κυρίως για:

- την έκδοση νέου τύπου διαβατηρίων και ταυτοτήτων,
- την υλοποίηση συνθήκης Schengen, Cεpol κ.λπ.,
- την ανάληψη της προεδρίας του ΟΑΣΕ από τη χώρα μας,
- τη συνέχιση του προγράμματος «υγιεινή και ασφάλεια» των ενόπλων δυνάμεων,
- την κάλυψη των υποχρεώσεων από τη συμμετοχή της χώρας μας σε ειρηνευτικές αποστολές,
- την προμήθεια συστήματος ασφαλείας για την έκδοση των αδειών παραμονής των αλλοδαπών,
- την ανάπτυξη νέων δράσεων στους τομείς υγείας και πρόνοιας και
- την εφαρμογή προγραμμάτων προώθησης της οικονομικής διπλωματίας.

Αποδιδόμενοι πόροι

Το υπόλοιπο μέρος των πρωτογενών δαπανών αφορούν αποδόσεις πόρων που εισπράττονται από το Δημόσιο για λογαριασμό τρίτων (ΟΤΑ α' και β' βαθμού, ΟΓΑ, ΕΛΓΑ κ.λπ.). Οι δαπάνες αυτές προβλέπεται να αυξηθούν με ρυθμό 14,3% το 2009, κυρίως λόγω της αύξησης του ποσοστού απόδοσης στους ΟΤΑ α' βαθμού των τελών κυκλοφορίας των οχημάτων από 50% σε 90%, για την κάλυψη του κόστους των αρμοδιοτήτων που μεταβιβάστηκαν σε αυτούς και της μισθοδοσίας του προσωπικού που μονιμοποιήθηκε.

Τόκοι

Οι δαπάνες για τόκους προβλέπεται να αυξηθούν κατά 5,3% και να διαμορφωθούν στα 11.900 εκατ. ευρώ, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ θα περιορισθούν στο 4,5% από 4,6% το 2008.

Δαπάνες κατά υπουργείο

Υπουργείο Εσωτερικών

Η σημαντική αύξηση των πιστώσεων του προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2009 του Υπουργείου Εσωτερικών οφείλεται κυρίως:

- στην αύξηση των αποδιδόμενων πόρων στην τοπική αυτοδιοίκηση. Ειδικότερα, οι πόροι στους ΟΤΑ α' βαθμού (Δήμοι και Κοινότητες) αναπροσαρμόζονται σημαντικά μετά την αύξηση του αποδιδόμενου ποσοστού από τα τέλη κυκλοφορίας των αυτοκινήτων από 50% σε 90%. Με τη σημαντική αυτή αναπροσαρμογή θα καλυφθεί πλήρως το κόστος από όλες τις μεταβιβάσθεισες αρμοδιότητες στους ανωτέρω οργανισμούς, καθώς και οι δαπάνες μισθοδοσίας του προσωπικού που μονιμοποιήθηκε στους φορείς αυτούς (σχολικοί φύλακες, ΑΜΕΑ κ.λπ.). Οι αποδόσεις στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις αυξάνονται επίσης σημαντικά κατά 8,8%,
- στην εγγραφή πιστώσεων για δαπάνες μισθοδοσίας νεοδιοριζόμενων υπαλλήλων στο υπουργείο, τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τις περιφέρειες,
- στις αμοιβές του προσωπικού μερικής απασχόλησης των ΟΤΑ α' βαθμού, νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και περιφερειών,
- στις δαπάνες μισθοδοσίας του προσωπικού των ΚΕΠ των ΟΤΑ α' βαθμού και νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων,
- στην αύξηση των πιστώσεων για την κάλυψη των προγραμμάτων εκπαίδευσης της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και της Εθνικής Σχολής Τοπικής Αυτοδιοίκησης,
- στις αυξημένες πιστώσεις για τις δαπάνες διενέργειας των διαγωνισμών πρόσληψης προσωπικού μέσω ΑΣΕΠ και
- στην εγγραφή πιστώσεων για τη διενέργεια των ευρωεκλογών και των αυξημένων επιχορηγήσεων των πολιτικών κομμάτων για τον ίδιο λόγο.

Οι πιστώσεις που έχουν προβλεφθεί στον προϋπολογισμό της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Τάξης του Υπουργείου Εσωτερικών για το οικονομικό έτος 2009, παρουσιάζονται σημαντικά αυξημένες σε σύγκριση με το 2008.

**Πίνακας 3.2 Δαπάνες τακτικού προϋπολογισμού κατά υπουργείο
(σε εκατ. ευρώ)**

Υπουργεία-φορείς	2006	2007	2008		2009	Μεταβολή %		
	Πραγμ/σεις	Πραγμ/σεις	Προϋπ/σμός	Εκπμ.πραγμ.	Προβλέψεις	2007/06	2008/07	2009/08
Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας	7.420	8.281	9.985	10.083	11.390	11,6	21,8	13,0
Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων	5.994	6.411	6.861	6.821	7.238	7,0	6,4	6,1
Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	5.122	5.435	6.015	5.901	6.390	6,1	8,6	8,3
Εθνικής Άμυνας	3.665	3.865	4.205	4.154	4.328	5,5	7,5	4,2
Εσωτερικών	5.190	5.470	6.043	6.032	6.840	5,4	10,3	13,4
π. Εσωτερικών Δημ. Διοίκησης και Αποκέντρωσης	3.356	3.502	3.859	3.844	4.520	4,3	9,8	17,6
π. Δημόσιας Τάξης	1.835	1.968	2.184	2.189	2.319	7,3	11,2	6,0
Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	1.193	1.297	1.458	1.390	1.498	8,7	7,2	7,7
Επιδότησεις Γεωργίας	694	733	810	743	754	5,7	1,3	1,4
Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής	1.171	1.320	1.407	1.534	1.625	12,7	16,2	5,9
Επιχ. ΝΑΤ-ΕΚΑΣ	910	1.058	1.100	1.230	1.292	16,3	16,3	5,0
Οικονομίας και Οικονομικών	871	923	992	1.014	1.068	6,0	9,9	5,3
Δικαιοσύνης	500	523	573	700	796	4,7	33,9	13,7
Εξωτερικών	385	391	472	449	486	1,4	14,9	8,3
Μεταφορών – Επικοινωνιών	335	342	366	360	381	1,9	5,4	5,7
Συγκοινωνιακοί φορείς	220	224	235	235	250	1,8	4,9	6,4
Πολιτισμού	311	350	359	382	414	12,5	9,1	8,3
ΠΕΧΩΔΕ	196	205	212	215	227	4,4	5,1	5,5
Ανάπτυξης	178	193	210	207	219	8,5	7,2	5,5
Γ.Γ. Επικοινωνίας και Ενημέρωσης	91	100	105	106	112	9,4	6,7	5,5
Τουριστικής Ανάπτυξης	60	59	66	65	70	-2,0	10,8	7,7
Μακεδονίας – Θράκης	17	18	21	21	22	4,5	16,0	6,0
Προεδρία Δημοκρατίας	4	5	5	5	6	21,1	11,5	7,4
Βουλή	174	193	212	212	222	11,0	9,7	4,9
Γενικές κρατικές δαπάνες	7.190	7.678	8.991	8.935	9.544	6,8	16,4	6,8
Δαπάνες εκλογών	124	134			50	8,4		
Μη επαναλαμβανόμενες δαπάνες	226	1.504		267				
Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας	32	9		2				
Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	42	152		33				
Πολιτισμού	28	27		35				
Εθνικής Άμυνας		5						
Εσωτερικών	44	117		32				
π. Εσωτερικών Δημ. Δ/σης και Αποκ/σης	29	34		13				
π. Δημόσιας Τάξης	16	82		20				
Οικονομίας και Οικονομικών	8	8		32				
Γενικές κρατικές δαπάνες		1.103		54				
Δικαιοσύνης				2				
Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	16	31		26				
Εξωτερικών	27	18		18				
Μεταφορών – Επικοινωνιών	19	20		19				
ΠΕΧΩΔΕ				1				
Γ.Γ. Επικοινωνίας και Ενημέρωσης	9	11		6				
Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτ. Πολιτικής		1		2				
Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων		1		5				
Μακεδονίας – Θράκης	1							
Αντικριζόμενες δαπάνες (σε ύψος)	112	119		142	25			
Υπουργείο Μεταφορών (ΤΕΑΑ)	78	86		106				
Ανάπτυξης	35	31		33	25			
Τουριστικής Ανάπτυξης		2		3				
Δαπάνες καταργούμενων ειδικών λογαριασμών					660			
I. Σύνολο πρωτογενών δαπανών ΤΠ	40.527	44.815	48.558	48.997	53.609	10,6	9,3	9,4
Μη επαναλαμβανόμενες δαπάνες ⁽¹⁾		1.108						
II. Τόκοι	9.589	9.796	10.500	11.300	11.900	2,2	15,4	5,3
III. Σύνολο δαπανών ΤΠ (πλην χρεολυσίων)	50.116	55.719	59.058	60.297	65.509	11,2	8,2	8,6
IV. Χρεολύσια	16.954	23.543	26.211	26.277	29.157	38,9	11,6	11,0
V. Εξοπλιστικά προγράμματα Υπ. Εθν. Άμυνας^{(2) (3)}	1.590	2.380	1.800	2.596	2.200	49,7	9,1	-15,2

⁽¹⁾ Αφορά έκτακτη απόδοση στην ΕΕ λόγω της αναθεώρησης του ΑΕΠ.

⁽²⁾ Στα έτη 2006 και 2007 περιλαμβάνονται και ποσά ύψους 98 και 204 εκατ. ευρώ αντίστοιχα, τα οποία ενώ έχουν εκταμιευθεί δεν έχουν εκδοθεί τα σχετικά συμψηφιστικά εντάλματα.

⁽³⁾ Τα μεγέθη είναι σε ταμειακή βάση και δεν είναι συγκρίσιμα με τα στοιχεία του πίνακα 2.1. Τα μεγέθη του πίνακα 2.1, από το έτος 2006 και εφεξής, αφορούν τις παραλαβές στρατιωτικού υλικού.

Οι αυξημένες αυτές πιστώσεις θα διατεθούν για:

- δαπάνες μισθοδοσίας του αστυνομικού και πυροσβεστικού προσωπικού, λόγω πρόσληψης 550 νέων πυροσβεστών, 1.400 ειδικών φρουρών, 1.695 δοκίμων αστυφυλάκων και υπαξιωματικών, 91 νέων αγροφυλάκων και των χειριστών ελικοπτέρων του ΠΣ,
- αμοιβές υπερωριακής απασχόλησης και λοιπές πρόσθετες παροχές του εποχικού πυροσβεστικού προσωπικού που πλέον απασχολείται για οκτώ μήνες ετησίως,
- χορήγηση ατομικών εφοδίων και σύγχρονου ειδικού πυροσβεστικού εξοπλισμού ασφαλείας στο εποχικό πυροσβεστικό προσωπικό,
- δαπάνες συντήρησης και πτητικής υποστήριξης των ιδιόκτητων ελικοπτέρων του Πυροσβεστικού Σώματος,
- δαπάνες έκδοσης των νέου τύπου διαβατηρίων με απαραβίαστα χαρακτηριστικά ασφαλείας και ενσωματωμένο μικροεπεξεργαστή,
- δαπάνες εξοπλισμού της ΕΛΑΣ και
- δαπάνες για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των προσωρινά κρατουμένων.

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας

Οι πιστώσεις που προβλέπονται για το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας αυξάνονται σημαντικά κατά 13,0% σε σχέση με τις αντίστοιχες του τρέχοντος έτους.

Ο σημαντικός αυτός ρυθμός οφείλεται:

- στην αύξηση της χρηματοδότησης του ΟΓΑ,
- στην αυξημένη επιχορήγηση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ που αντιστοιχεί στο 1% του ΑΕΠ,
- στην αύξηση της επιχορήγησης του ΟΑΕΕ,
- στην αύξηση του ΕΚΑΣ,
- στην απόδοση του 4% των εσόδων από το ΦΠΑ στο νεοσύστατο Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ),
- στην τριμερή χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης και
- στη χρηματοδότηση των προγραμμάτων απασχόλησης και καταπολέμησης της ανεργίας.

Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης αυξάνονται κατά 8,3%. Με την αύξηση αυτή θα καλυφθούν:

- η μισθοδοσία του ιατρικού, νοσηλευτικού και λοιπού προσωπικού που εργάζεται στα νοσηλευτικά ιδρύματα και ιδρύματα πρόνοιας της χώρας, καθώς και αυτών που θα προσληφθούν το 2009,
- οι ανάγκες των εποπτευομένων φορέων υγείας και πρόνοιας,
- οι δαπάνες περίθαλψης των ασφαλισμένων του ΟΠΑΔ,
- τα επιδόματα των τρίτεκνων και πολύτεκνων οικογενειών,
- η σημαντική αύξηση του ποσού των βοηθημάτων υγειονομικής περίθαλψης και επιδομάτων κοινωνικής πρόνοιας και
- η συνέχιση των προγραμμάτων ψυχικής υγείας.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κατά το 2009 εμφανίζει αύξηση κατά 6,1% έναντι του 2008. Η αύξηση αυτή θα καλύψει:

- τη μισθοδοσία του σημαντικού αριθμού εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που προσλήφθηκαν κατά το τρέχον έτος για τη στελέχωση των σχολικών μονάδων,
- τη χρηματοδότηση των ΑΕΙ και των ΤΕΙ της χώρας στο πλαίσιο της υλοποίησης του ακαδημαϊκού – αναπτυξιακού προγραμματισμού (2009-2012),
- τη λειτουργία των ολοήμερων σχολείων,
- τις δαπάνες επέκτασης του προγράμματος διδασκαλίας δεύτερης ξένης γλώσσας στο δημοτικό σχολείο,
- τις δαπάνες υποστήριξης του πανελληνίου σχολικού δικτύου,
- τη συνέχιση του προγράμματος ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό και
- την εξυπηρέτηση του προγράμματος της σχολικής στέγης.

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Κατά το 2009, οι πιστώσεις του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας είναι αυξημένες κατά 4,2% έναντι του 2008. Από τους πόρους αυτούς θα καλυφθούν πρόσθετες δαπάνες που προκαλούνται κυρίως από:

- τη συνέχιση του προγράμματος πρόσληψης επαγγελματιών οπλιτών,
- τη συμμετοχή της χώρας μας στις διεθνείς υποχρεώσεις της και τις διασυμμαχικές επιχειρήσεις,
- τη συντήρηση και επισκευή των οπλικών συστημάτων για τη διασφάλιση του αξιόμαχου των ενόπλων δυνάμεων,
- την ανάγκη δημιουργίας υποδομών, εκπαίδευσης προσωπικού και υποστήριξης των νεο-παραλαμβανομένων οπλικών συστημάτων και
- τη συνέχιση του εξοπλιστικού προγράμματος.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Οι πιστώσεις του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και αυτές που αφορούν δραστηριότητες που υλοποιούνται από τις περιφέρειες, είναι σημαντικά αυξημένες (7,7%), έναντι των αντίστοιχων πιστώσεων του 2008. Από τις πιστώσεις αυτές θα καλυφθούν κυρίως δαπάνες:

- καταβολής επιδοτήσεων και ενισχύσεων στη γεωργία,
- υλοποίησης αγροπεριβαλλοντικών προγραμμάτων και προγραμμάτων πρόωρης συνταξιοδότησης, εξισωτικής αποζημίωσης και αναδασώσεων,
- προώθησης και προβολής των ελληνικών αγροτικών προϊόντων,
- ενθάρρυνσης της καλλιέργειας βιολογικών προϊόντων και καλλιεργειών ολοκληρωμένης διαχείρισης,
- στήριξης της αγροτικής έρευνας,
- ενεργοποίησης των δικαιωμάτων ενιαίας ενίσχυσης των κατά κύριο επάγγελμα αγροτών,

- αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού των παρεχόμενων υπηρεσιών τόσο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όσο και των εποπτευόμενων από αυτό οργανισμών,
- υλοποίησης προγραμμάτων προστασίας της αγροτικής παραγωγής και του δασικού πλούτου της χώρας και
- έγκαιρης καταβολής αποζημιώσεων στους αγρότες που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές.

Πίνακας 3.3 Οικονομικές ενισχύσεις στον αγροτικό τομέα (σε εκατ. ευρώ)						
	2007	2008		2009	Μεταβολή %	
	Πραγματ.	Προϋπ.	Εκτ.πραγμ.	Προβλέψεις	2008/07	2009/07
Από εθνικούς πόρους	5.268	6.161	5.927	6.200	12,5	4,6
Εθνικές ενισχύσεις προσανατολισμού και διαρθρώσεων	3	5	5	5	81,5	1,9
Οικονομικές ενισχύσεις με ευρωπαϊκή συμμετοχή	471	615	549	559	16,6	1,7
Εθνική συμμετοχή προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από ΕΕ	14	15	14	15	-0,8	7,1
Κάλυψη ελλείμματος Ειδικού Λογ/σμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ)	245	174	174	174	-29,0	0,0
Επιδότησεις επιτοκίων	27	40	37	40	35,5	8,1
Πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων	498	548	566	585	13,7	3,4
Συντάξεις ΟΓΑ	3.370	4.200	4.100	4.350	21,7	6,1
Πληρωμές μέσω ΕΛΓΑ	629	550	470	460	-25,3	-2,1
(Αποζημιώσεις ΕΛΓΑ)	482	400	350	410	-27,4	17,1
(Ενισχύσεις ΠΣΕΑ)	147	150	120	50	-18,2	-58,3
Επιστροφή ειδικού φόρου κατανάλωσης καυσίμων	11	14	12	12	9,1	0,0
Από ΕΕ (FEOGA - Εγγυήσεις)	2.289	2.731	2.601	2.723	13,6	4,7
Γενικό σύνολο οικονομικών ενισχύσεων στον αγροτικό τομέα	7.557	8.892	8.528	8.923	12,8	4,6

Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων κατά το 2009 θα καλύψουν:

- τις ανάγκες των εποπτευόμενων φορέων (ΟΚΧΕ, ΟΑΣΠ, ΙΤΣΑΚ, ΙΟΚ, ΕΥΔΑΠ παγίων και ΕΥΑΘ παγίων) για λειτουργικές δαπάνες και δαπάνες μισθοδοσίας του προσωπικού τους,
- τις αποδόσεις εσόδων στο ΕΤΕΡΠΣ και στην ΤΕΟ ΑΕ και
- τις υποχρεώσεις εισφορών – συνδρομών σε διεθνείς οργανισμούς.

Υπουργείο Ανάπτυξης

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Ανάπτυξης κατά το 2009 θα καλύψουν κυρίως:

- δαπάνες για τον έλεγχο των τιμών και της ποιότητας των προϊόντων, για την πάταξη της αισχροκέρδειας, τον περιορισμό της ακρίβειας, τη διασφάλιση υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά, την προστασία και την ενημέρωση του καταναλωτή,

- υποχρεώσεις και αυξημένες δαπάνες που απορρέουν από διεθνείς συμβάσεις, τη συμμετοχή της χώρας μας σε διεθνείς οργανισμούς και διακρατικές συμφωνίες,
- την ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο της ευρωπαϊκής οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και το ειδικό πρόγραμμα εξοικονόμησης ενέργειας στην τοπική αυτοδιοίκηση σε συνεργασία με την ΚΕΔΚΕ και
- δαπάνες ενίσχυσης των ερευνητικών φορέων και αναβάθμισης των υπηρεσιών ενέργειας, στο πλαίσιο της ανάπτυξης και της επέκτασης των διεθνών συνεργασιών.

Υπουργείο Πολιτισμού

Από τις επιπλέον πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Πολιτισμού θα καλυφθούν κυρίως δαπάνες:

- προβολής του νέου Μουσείου της Ακρόπολης και της ανάδειξης των κορυφαίων έργων τέχνης,
- πρόσληψης προσωπικού για τη στελέχωση του υπουργείου, των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων,
- συντήρησης, διαμόρφωσης και προστασίας των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων,
- κάλυψης πολιτιστικών εκδηλώσεων, συνεδρίων και προγραμμάτων διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού και
- αυξημένων λειτουργικών αναγκών των αρχαιολογικών υπηρεσιών.

Υπουργείο Εξωτερικών

Ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Εξωτερικών θα καλύψει κυρίως:

- τη μισθοδοσία του προσωπικού που υπηρετεί τόσο στην κεντρική υπηρεσία όσο και στις αρχές εξωτερικού,
- τις εισφορές σε διεθνείς οργανισμούς και τη συνεισφορά της χώρας μας στις δαπάνες των ειρηνευτικών αποστολών,
- τις δαπάνες λειτουργίας των διπλωματικών αρχών και των γραφείων οικονομικών και εμπορικών υποθέσεων,
- τις δαπάνες παροχής διμερούς αναπτυξιακής βοήθειας προς τρίτες χώρες,
- τα προγράμματα και τις δράσεις για τον απόδημο ελληνισμό και
- τις δαπάνες από την ανάληψη της προεδρίας της χώρας στον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ).

Υπουργείο Δικαιοσύνης

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης για το έτος 2009 είναι αυξημένες κατά 13,7% σε σχέση με τις αντίστοιχες του τρέχοντος έτους, προκειμένου να αντιμετωπιστούν:

- η αναπροσαρμογή των αποδοχών των δικαστικών λειτουργών από 1/1/2008, καθώς και η καταβολή της τρίτης δόσης της έκτακτης παροχής,
- οι αποδοχές των αποφοίτων της Σχολής Δικαστών, καθώς και των υπαλλήλων που θα προσληφθούν στα δικαστήρια, στα καταστήματα κράτησης και στις λοιπές υπηρεσίες,

- οι δαπάνες των προγραμμάτων επανένταξης κρατουμένων,
- η δαπάνη υποστήριξης του ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και
- οι δαπάνες για διατροφή, περίθαλψη και βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων.

Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής

Οι αυξημένες πιστώσεις του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής θα καλύψουν:

- τη μισθοδοσία 351 νέων λιμενικών που έχουν καταταγεί και 800 ακόμη, οι διαδικασίες πρόσληψης των οποίων βρίσκονται σε εξέλιξη,
- την αύξηση του επιδόματος αυξημένης επιχειρησιακής ετοιμότητας στο προσωπικό του Λιμενικού Σώματος,
- την αύξηση του ΕΚΑΣ των συνταξιούχων ναυτικών,
- τα ελλείμματα του Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου (ΝΑΤ), του Οίκου Ναύτου (ΚΑΑΝ) και του Κλάδου Επικουρικής Ασφάλισης Ναυτικών (ΚΕΑΝ),
- τις δαπάνες επιδότησης των άγονων γραμμών,
- τις αυξημένες ανάγκες χρηματοδότησης δράσεων που συνδέονται με τον πολιτισμό, τον αθλητισμό, την προστασία της εθνικής κληρονομιάς και της αρχιτεκτονικής των νησιωτικών περιοχών και
- την προβολή της νησιωτικής Ελλάδας στο εξωτερικό.

Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης

Για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης προβλέπονται σημαντικά κονδύλια. Από τις πιστώσεις αυτές θα καλυφθούν:

- η μισθοδοσία του προσωπικού του υπουργείου, το οποίο αυξήθηκε σημαντικά προκειμένου να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στο ρόλο του,
- οι δαπάνες του ΕΟΤ με στόχο την ανάδειξή του σε βασικό μηχανισμό υλοποίησης της τουριστικής πολιτικής,
- οι ανάγκες του Οργανισμού Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΤΕΚ) για τη συνέχιση των εκπαιδευτικών του δράσεων με τη δημιουργία νέων τμημάτων εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης σπουδαστών και
- οι δαπάνες προβολής της χώρας στο εξωτερικό και ανάδειξής της ως ελκυστικού τουριστικού προορισμού.

Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης

Η αύξηση που παρουσιάζει ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Μακεδονίας-Θράκης συνδέεται με την αναβάθμιση του ρόλου του στο νευραλγικό γεωγραφικό χώρο που καλύπτει.

Ειδικότερα, χρηματοδοτούνται δράσεις και προγράμματα που συνδέονται με τη στήριξη της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης, την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της πε-

ριοχής, αλλά και τη δημιουργία υποδομών για την επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω της προώθησης και προσέλκυσης καινοτόμων επιχειρήσεων στην περιοχή.

Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών

Οι αυξημένες πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών συνδέονται κυρίως με την αντισταθμιστική καταβολή στους συγκοινωνιακούς φορείς (ΟΑΣΑ, ΟΑΣΘ) και την πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού, από την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, προκειμένου να καλυφθούν οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες των αεροδρομίων.

Επισημαίνεται ότι, για την εύρυθμη λειτουργία των αεροδρομίων, την εκτέλεση των απαραίτητων έργων συντήρησης και βελτίωσής τους, καθώς και την προμήθεια υψηλής τεχνολογίας συστημάτων, ο προϋπολογισμός της ΥΠΑ ενισχύεται κατά τη διάρκεια του έτους και από τα τέλη εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης αεροδρομίων.

Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης

Οι αυξημένες πιστώσεις που προβλέπονται στον προϋπολογισμό της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης για το οικονομικό έτος 2009 θα καλύψουν κυρίως την αύξηση της δαπάνης διακίνησης του ημερήσιου και περιοδικού τύπου και τις δαπάνες προβολής των εθνικών θεμάτων.

3. Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Το συνολικό ύψος του ορίου πληρωμών για το ΠΔΕ 2009 προβλέπεται να φθάσει τα 8.500 εκατ. ευρώ. Το ποσό αυτό κατανέμεται σε 5.000 εκατ. ευρώ για την προώθηση των έργων που συγχρηματοδοτούνται από τα ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε 3.500 εκατ. ευρώ για τα έργα που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους.

Για την κάλυψη των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων το 2009 έχει προβλεφθεί μικρότερο ποσό σε σχέση με το 2008, γεγονός που οφείλεται στο ότι οι ανάγκες ολοκλήρωσης των επιχειρησιακών προγραμμάτων του Γ' ΚΠΣ είναι σημαντικά μικρότερες σε σχέση με τις αντίστοιχες του 2008. Από το ποσό αυτό θα καλυφθούν εκτός από τις δαπάνες για την ολοκλήρωση του Γ' ΚΠΣ και οι δαπάνες υλοποίησης του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007-2013 (ΕΣΠΑ), του Ταμείου Συνοχής, του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 (ΠΑΑ) «Αλέξανδρος Μπαλτατζής», του ΕΠ «Αλιεία 2007-2013», των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών κ.λπ.

Οι πιστώσεις του ΠΔΕ 2009 που διατίθενται για την εκτέλεση έργων που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους, αυξάνονται κατά 900 εκατ. ευρώ ή 34,6%, ποσοστό που συνιστά τη μεγαλύτερη αύξηση των τελευταίων ετών. Η αύξηση αυτή θα κατευθυνθεί κυρίως για την ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής της χώρας, της απασχόλησης και της στήριξης ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων και περιοχών που πλήττονται εντονότερα από τη διεθνή οικονομική κρίση.

4. Ειδικό Λογαριασμοί

Η ύπαρξη ειδικών λογαριασμών εκτός προϋπολογισμού αποτελούσε για πολλά χρόνια μια από τις σημαντικότερες αδυναμίες του ελληνικού δημοσιονομικού συστήματος. Με δικαιο-λογία την ευελιξία και την ταχύτητα που παρείχε το ιδιότυπο νομικό πλαίσιο που καθόριζε τον τρόπο λειτουργίας τους, οι ειδικοί λογαριασμοί αποτέλεσαν, επί σειρά ετών, μηχανισμούς χρηματοδότησης σημαντικών κρατικών δραστηριοτήτων με διαδικασίες που απέκλιναν από τους γενικούς κανόνες του δημόσιου λογιστικού.

Ουσιαστικά με τη λειτουργία των ειδικών λογαριασμών είχε αναπτυχθεί ένα παράλληλο προς τον κρατικό προϋπολογισμό σύστημα πραγματοποίησης δαπανών, η ύπαρξη του οποίου δια-σπούσε την ενότητα εμφάνισης και παρακολούθησης του προϋπολογισμού, όπως αυτή επι-βάλλεται από ρητή επιταγή του Συντάγματος (άρθρο 79).

Για την αντιμετώπιση της παθογένειας αυτής του δημοσιονομικού συστήματος θεσμοθετήθη-κε πρόσφατα η κατάργηση των ειδικών λογαριασμών και η ενσωμάτωση των εσόδων και των δαπανών τους στον κρατικό προϋπολογισμό.

Με την ενσωμάτωση επιτυγχάνεται:

- πλήρης διαφάνεια της δημοσιονομικής διαχείρισης,
- αποκατάσταση της ενότητας του προϋπολογισμού,
- εξασφάλιση πλήρους νομιμότητας και κανονικότητας των σχετικών δαπανών με την ε-φαρμογή των αρχών του δημόσιου λογιστικού,
- διαφάνεια στις κάθε μορφής παροχές των υπαλλήλων και η διασφάλισή τους με την ανά-ληψη της υποχρέωσης καταβολής τους από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Από την κατάργηση εξαιρέθηκαν οι λογαριασμοί που σχετίζονται με τους τομείς της έρευνας και του περιβάλλοντος, καθώς και οι λογαριασμοί των οποίων η δημιουργία πηγάζει από διε-θνείς συμβάσεις ή συμφωνίες. Και για τους διατηρούμενους όμως λογαριασμούς προβλέπεται η τροποποίηση ή συμπλήρωση του κανονιστικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία τους, ώ-στε να βελτιωθεί το οργανωτικό τους πλαίσιο και να ενισχυθεί η διαφάνειά τους.

Σημειώνεται ότι μεγάλο μέρος των πόρων των ειδικών λογαριασμών προέρχεται από χρημα-τοδοτήσεις ή μεταφορά κονδυλίων από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Μετά την επεξεργασία των σχετικών στοιχείων από τις αρμόδιες υπηρεσίες των υπουργείων και του ΓΛΚ και την έκδοση των προβλεπομένων κανονιστικών αποφάσεων, στο τελικό σχέ-διο του προϋπολογισμού θα αποτυπωθούν αναλυτικά οι πόροι και οι δαπάνες των καταργού-μενων λογαριασμών που εντάσσονται στον προϋπολογισμό.

5. Προϋπολογισμός Προγραμμάτων

Στο πλαίσιο των μεταρρυθμιστικών πρωτοβουλιών που ανέλαβε το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, για τη βελτίωση της δημοσιονομικής διαχείρισης περιλαμβάνεται και αυτή της αναμόρφωσης της διαδικασίας κατάρτισης του κρατικού προϋπολογισμού. Ο κρατικός προϋπολογισμός του 2009 θα συνοδεύεται από ειδική έκδοση στην οποία θα περιγράφονται οι εξελίξεις αναφορικά με την εισαγωγή προϋπολογισμού προγραμμάτων και σύγχρονου λο-γιστικού συστήματος στο Δημόσιο.

Στην ειδική έκδοση «Προϋπολογισμός προγραμμάτων 2008» που συνόδευε τον προϋπολογισμό του ίδιου έτους, παρουσιάστηκαν πιλοτικά οι λειτουργίες και τα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Σημαντικό βήμα για την περαιτέρω ανάπτυξη του προϋπολογισμού προγραμμάτων, αποτελεί και η αποτύπωση των δράσεων, που αναπτύσσει κάθε φορέας στο πλαίσιο υλοποίησης των προγραμμάτων. Η σημαντική αυτή διεργασία υλοποιήθηκε μέσα στο 2008 με συνεργασία του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και των συναρμόδιων φορέων και θα παρουσιασθεί στην ειδική έκδοση που θα κατατεθεί με τον προϋπολογισμό του 2009.

Στην εν λόγω έκδοση θα γίνει επίσης αναλυτική παρουσίαση, για επιλεγμένους φορείς, επιμέρους δράσεων, καθώς και των στόχων που καλείται να εξυπηρετήσει η υλοποίησή τους, αλλά και δεικτών αξιολόγησης του βαθμού επίτευξής τους. Στόχος είναι να απεικονιστεί πιλοτικά η μελλοντική μορφή του προϋπολογισμού προγραμμάτων και η πληροφόρηση για στοιχεία αποδοτικότητας που θα παρέχονται, ώστε να καταστούν σαφή τα πλεονεκτήματα του νέου συστήματος. Θα διαφανεί η ενίσχυση της σαφήνειας του προϋπολογισμού, αλλά και της δυνατότητας για αξιολόγηση των κυβερνητικών επιλογών ως προς τις πολιτικές που χρηματοδοτούνται.

Επίσης στην ειδική αυτή έκδοση, στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του λογιστικού συστήματος της κεντρικής κυβέρνησης, θα παρουσιασθούν βασικά σημεία του νέου λογιστικού συστήματος (σχέδιο λογαριασμών λογιστικής για τον προϋπολογισμό, αρχές κ.λπ.).

Το νέο σχέδιο λογαριασμών που θα προκύψει, θα αποτελέσει ουσιαστικά τη μελλοντική οικονομική ταξινόμηση του προϋπολογισμού. Ο προϋπολογισμός του 2009 θα παρουσιασθεί, με το νέο σχέδιο λογαριασμών λογιστικής, τόσο κατά διοικητική όσο και κατά λειτουργική ταξινόμηση.

Στόχος του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών είναι στα επόμενα έτη να διαμορφωθεί σταδιακά το κατάλληλο πλαίσιο, ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η εφαρμογή του νέου συστήματος το οικονομικό έτος 2012.

ΧΡΗΜΑΤΟΡΡΟΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Το δημοσιονομικό όφελος της Ελλάδας από τον κοινοτικό προϋπολογισμό διαμορφώθηκε στα 4.009 εκατ. ευρώ για το 2007, αντιπροσωπεύοντας το 1,8% του ΑΕΠ, ενώ εκτιμάται σε 5.319 εκατ. ευρώ, ή ποσοστό 2,2% του ΑΕΠ για το 2008.

Το 2009 είναι το τρίτο έτος του νέου δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ για την περίοδο 2007-2013, το οποίο ενσωματώνει και τις αλλαγές που συμφωνήθηκαν για την υλοποίηση της στρατηγικής της Λισσαβόνας.

Οι πόροι που προέρχονται από την ΕΕ διατίθενται:

- στον αγροτικό τομέα (45,3% το 2008), μέσω εισοδηματικών ενισχύσεων σε γεωργούς και κτηνοτρόφους από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ), αλλά και προγραμμάτων για την αγροτική ανάπτυξη και την ενίσχυση της υπαίθρου από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και,
- στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας χρηματοδοτώντας κυρίως προγράμματα υποδομών και κατάρτισης με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την αύξηση της παραγωγικότητας και του ποσοστού απασχόλησης, συμβάλλοντας έτσι αποφασιστικά στην επίτευξη του στόχου της ουσιαστικής σύγκλισης.

1. Χρηματικές ροές με την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2008

Απολήψεις

Οι εισροές από την ΕΕ κατά το έτος 2008 εκτιμώνται σε 7.875 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση 8,3%, έναντι του 2007.

Τακτικός προϋπολογισμός (ΤΠ)

Οι απολήψεις του ΤΠ αναμένεται να εμφανίσουν σημαντική αύξηση σε σχέση με το 2007 και να ανέλθουν στο ποσό των 578 εκατ. ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου αφορά απολήψεις από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ). Μέσω του ΤΠ συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ προγράμματα και δράσεις, όπως αγροπεριβαλλοντικά μέτρα (βιολογική γεωργία, μακροχρόνια παύση, κτηνοτροφία), στήριξη ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, δάσωση κ.λπ. Η κοινοτική συνδρομή το 2008, για τα ανωτέρω μέτρα, στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) της περιόδου 2007-2013, αναμένεται να διαμορφωθεί στο ποσό των 492 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 4.1 Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και ΕΕ 2006-2009
(σε εκατ. ευρώ)

	2006	2007	2008		2009	2007/06	2008/07	2009/08
	Πραγμ/σεις	Πραγ/σεις	Προϋπ/σμός	Εκτιμήσεις πραγμ/σεων	Προβλέψεις	Μεταβολή%		
Αποδόσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση (I)	2.172	3.265	2.682	2.556	2.537	50,3	-21,7	-0,7
Ίδιοι κοινοτικοί πόροι	1.961	1.965	2.412	2.317	2.432	0,2	17,9	4,9
Δασμοί ΚΕΔ και ανταντάμπιγκ	258	297	307	300	305	15,1	1,0	1,7
Γεωργικές εισφορές	12	11	10	8	8	-8,3	-27,3	-
Εισφορές ζάχαρης και ισογλυκόζης	3	-	2	2	1	-	-	-50,0
Συνεισφορές βάσει ΦΠΑ	467	473	579	591	619	1,3	24,9	4,7
Συνεισφορές βάσει ΑΕΕ	1.222	1.184	1.514	1.416	1.498	-3,1	19,6	5,8
Λοιπές συνεισφορές-επιστροφές	177	1.265	230	200	65	614,7	-84,2	-67,5
Πρόσθετες έκτακτες συνεισφορές	2	1.108	10	10	15	-	-	50,0
Επιστροφές από ανεκτέλεστα προγράμματα	175	157	220	190	50	-10,3	-21,0	-73,7
Λοιπές συνεισφορές εκτός προϋπολογισμού ΕΕ	33	36	40	39	40	9,1	8,3	2,6
Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης	33	36	40	39	40	9,1	8,3	2,6
Απολήψεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση (II)	6.733	7.274	7.574	7.875	6.434	8,0	8,3	-18,3
Τακτικός προϋπολογισμός	234	170	543	578	405	-27,4	240,0	-29,9
Έξοδα είσπραξης παραδοσιακών ιδίων πόρων	68	77	80	78	79	13,2	1,3	1,3
Απολήψεις ΕΓΤΑΑ	159	86	454	492	317	-45,9	472,1	-35,6
Λοιπές απολήψεις	7	7	9	8	9	-	14,3	12,5
Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων	3.563	4.811	4.292	4.692	3.300	35,0	-2,5	-29,7
Απολήψεις ΕΤΠΑ	2.127	3.063	2.559	3.047	1.969	44,0	-0,5	-35,4
Απολήψεις ΕΓΤΑΑ	381	588	402	428	188	54,3	-27,2	-56,1
Απολήψεις Ευρ. Ταμείο Αλιείας	18	33	41	40	42	83,3	21,2	5,0
Απολήψεις ΕΚΤ	552	783	858	828	587	41,8	5,7	-29,1
Απολήψεις Ταμείο Συνοχής	482	334	310	260	492	-30,7	-22,2	89,2
Απολήψεις Πρόγραμμα αλληλεγγύης και διαχείρισης μετα- ναστευτικών ροών	-	-	13	-	22	-	-	-
Λοιπές απολήψεις	3	10	109	89	-	233,3	790,0	-
(Διάφορες απολήψεις)	(3)	(1)	(9)	-	-	-	-	-
(Ταμείο Αλληλεγγύης)	-	(9)	(100)	(89)	-	-	-	-
Προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ	2.913	2.289	2.731	2.601	2.723	-21,4	13,6	4,7
Απολήψεις από ΕΓΤΕ	2.913	2.289	2.731	2.601	2.723	-21,4	13,6	4,7
Προϋπολογισμός Τρίτων	23	4	8	4	6	-82,6	-	50,0
Απολήψεις ΕΤΠΑ	19	2	2	-	-	-89,5	-	-
Απολήψεις Ταμείο Συνοχής	1	-	-	-	-	-	-	-
Απολήψεις ΕΖΕΣ	3	2	6	4	6	-	100,0	50,0
Δημοσιονομικό όφελος (II-I)	4.561	4.009	4.892	5.319	3.897	-12,1	32,7	-26,7
(ως % του ΑΕΠ)	2,1	1,8	2,0	2,2	1,5	-	-	-

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων

Το ύψος των εισροών στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) εκτιμάται ότι θα ανέλθει το 2008 στο ποσό των 4.692 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας μείωση κατά 2,5% σε σύγκριση με το 2007.

Στις απολήψεις από την ΕΕ περιλαμβάνεται και το ποσό των 89 εκατ. ευρώ περίπου, που αφορά τη συνδρομή του Ταμείου Αλληλεγγύης της ΕΕ για την αντιμετώπιση των ζημιών που προκλήθηκαν από τις καταστροφικές πυρκαγιές τον Αύγουστο του 2007.

Προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ

Μέσω του προϋπολογισμού ΕΛΕΓΕΠ χρηματοδοτούνται κυρίως άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις στον αγροτικό πληθυσμό, με βάση τη συμφωνία για την αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) το 2003, και ειδικότερα για τα μεσογειακά προϊόντα (καπνός, ελαιόλαδο, βαμβάκι) τον Απρίλιο του 2004. Οι εισροές από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) αναμένεται να ανέλθουν φέτος στο ύψος των 2.601 εκατ. ευρώ.

Αποδόσεις

Οι συνολικές συνεισφορές της χώρας μας στον κοινοτικό προϋπολογισμό εκτιμάται ότι θα ανέλθουν φέτος σε 2.556 εκατ. ευρώ περίπου, σημειώνοντας μείωση κατά 21,7% σε σχέση με το 2007. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι το 2007 κατεβλήθησαν πρόσθετες έκτακτες συνεισφορές στην ΕΕ ύψους 1.108 εκατ. ευρώ, ως αποτέλεσμα της αναθεώρησης του ΑΕΠ.

Δημοσιονομικό όφελος

Το δημοσιονομικό όφελος για το 2008 εκτιμάται στα 5.319 εκατ. ευρώ (2,2% του ΑΕΠ), σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 32,7%, σε σύγκριση με το αντίστοιχο όφελος του οικονομικού έτους 2007.

2. Χρηματικές ροές με την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2009

Οι προβλέψεις για τις εισροές και εκροές της χώρας από και προς τον κοινοτικό προϋπολογισμό κατά το οικονομικό έτος 2009 βασίζονται στο σχέδιο προϋπολογισμού της ΕΕ του έτους αυτού, στην υλοποίηση και τις αποπληρωμές των προγραμμάτων της περιόδου 2000-2006 και στις εισροές που αναμένονται στον προϋπολογισμό ΕΛΕΓΕΠ.

Απολήψεις

Οι απολήψεις από την ΕΕ κατά το έτος 2009 αναμένεται να ανέλθουν στα 6.434 εκατ. ευρώ, έναντι 7.875 εκατ. ευρώ το 2008.

Τακτικός προϋπολογισμός

Οι προβλεπόμενες εισροές ανέρχονται σε 405 εκατ. ευρώ (μείωση 29,9%, σε σχέση με το 2008), οι οποίες αφορούν κυρίως τη χρηματοδότηση μέτρων αγροτικής ανάπτυξης από το

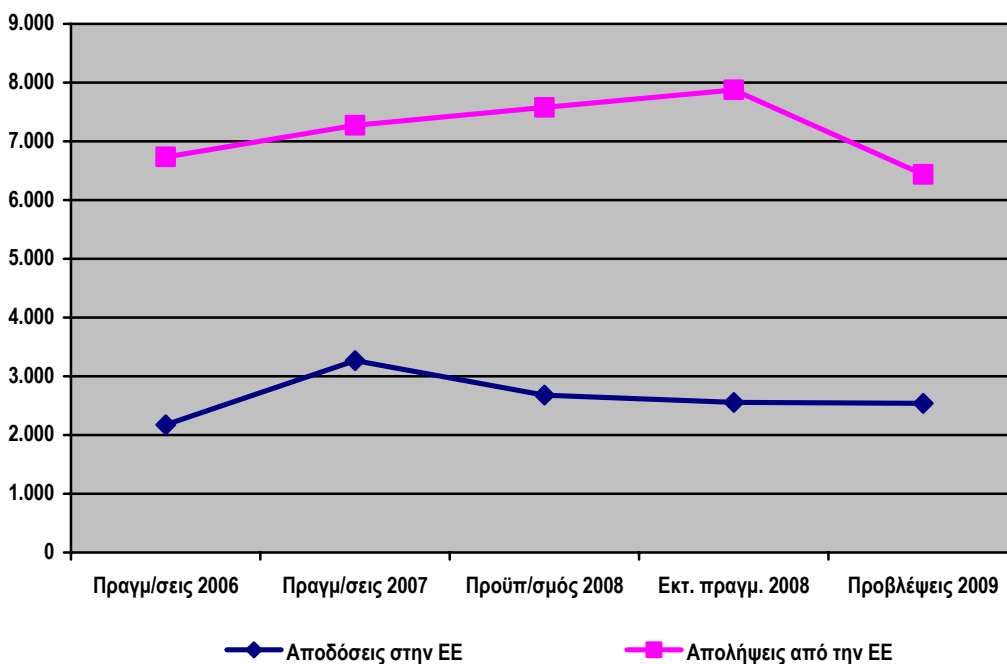
ΕΓΤΑΑ ύψους 317 εκατ. ευρώ και τα έξοδα εισπραξης παραδοσιακών ιδίων πόρων, τα οποία προβλέπεται να ανέλθουν σε 79 εκατ. ευρώ.

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων

Οι πόροι του ΠΔΕ προβλέπεται να ανέλθουν σε 3.300 εκατ. ευρώ, που αντιστοιχούν στο 51,3% των συνολικών εισροών από την ΕΕ. Από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης αναμένονται εισροές 1.969 εκατ. ευρώ, ενώ από το Ταμείο Συνοχής 492 εκατ. ευρώ.

Στις εκτιμώμενες εισροές στο ΠΔΕ συμπεριλαμβάνεται και ποσό ύψους 22 εκατ. Ευρώ, το οποίο αφορά απολήψεις από το πρόγραμμα της ΕΕ «Αλληλεγγύη και Διαχείριση των Μεταναστευτικών Ροών».

Διάγραμμα 4.1 Χρηματικές ροές Ελλάδας-ΕΕ για την περίοδο 2006-2009

Προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ

Οι απολήψεις του προϋπολογισμού ΕΛΕΓΕΠ από το ΕΓΤΕ, προβλέπεται να ανέλθουν σε 2.723 εκατ. ευρώ, ποσό που αντιπροσωπεύει το 44% των συνολικών εισπράξεων από την ΕΕ για το 2009. Οι απολήψεις του ΕΛΕΓΕΠ είναι αυξημένες κατά 4,7% σε σχέση με το 2008.

Αποδόσεις

Οι συνεισφορές στον κοινοτικό προϋπολογισμό για το οικονομικό έτος 2009, σύμφωνα με τα αναθεωρημένα στοιχεία για το ΑΕΠ, προβλέπονται σε 2.537 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας οριακή μείωση κατά 0,7% σε σχέση με το 2008.

Δημοσιονομικό όφελος

Το δημοσιονομικό όφελος για το 2009 προβλέπεται στα 3.897 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 26,7% σε σχέση με το εκτιμώμενο όφελος για το 2008. Το προβλεπόμενο δημοσιονομικό όφελος για το 2009 αντιπροσωπεύει το 1,5% του ΑΕΠ.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Η απροσδόκητα μεγάλη διάρκεια και το βάθος της διεθνούς χρηματοπιστωτικής αναταραχής είναι προφανές ότι επηρεάζουν και το δημόσιο χρέος των χωρών της ευρωζώνης. Ασκούνται πιέσεις τόσο από την πραγματική οικονομία με την επιβράδυνση της ανάπτυξης και την άνοδο του πληθωρισμού, όσο και από το χρηματοπιστωτικό τομέα με τη σημαντική αύξηση των επιτοκίων, τα προβλήματα ρευστότητας στην αγορά χρήματος και τη συντηρητική στάση των επενδυτών λόγω των διεθνών εξελίξεων.

Στη χώρα μας οι επιπτώσεις αυτές αναμένεται να είναι πολύ μικρότερες, αφού ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης παραμένει υψηλός σε σχέση με το μέσο όρο της ευρωζώνης, ενώ η έκθεση του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα σε θέσεις υψηλού χρηματοοικονομικού κινδύνου είναι πρακτικά ασήμαντη.

Η άνοδος των επιτοκίων, όπως αντανάκλαται και στη διεύρυνση της διαφοράς αποδόσεων (spread) μεταξύ του 10ετούς ελληνικού ομολόγου αναφοράς και του αντίστοιχου γερμανικού (bund) δεν αποτελεί «ελληνικό πρόβλημα», αφού αντίστοιχη ή και μεγαλύτερη αύξηση των spreads παρατηρήθηκε στις περισσότερες χώρες της ευρωζώνης, και μάλιστα με σημαντικά υψηλότερη βαθμολογία πιστοληπτικής ικανότητας από την Ελλάδα.

Ο υψηλός βαθμός θωράκισης του χαρτοφυλακίου του δημοσίου χρέους απέναντι στους χρηματοοικονομικούς κινδύνους και η υιοθέτηση μιας ευέλικτης εκδοτικής στρατηγικής για το δανεισμό του τρέχοντος έτους, απορρόφησαν σε σημαντικό βαθμό τις επιπτώσεις τόσο στο κόστος εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους, όσο και στο κόστος αναχρηματοδότησής του.

1. Σύνθεση του δημόσιου χρέους

Το χρέος της κεντρικής και γενικής κυβέρνησης

Το ύψος του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης στο τέλος του έτους 2008 εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 257.120 εκατ. ευρώ ή 104,3% του ΑΕΠ, έναντι 239.658 εκατ. ευρώ ή 105% του ΑΕΠ το 2007, παρουσιάζοντας περαιτέρω μείωση το 2008 κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Το έτος 2009 το ύψος του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 267.146 εκατ. ευρώ ή 101,9% του ΑΕΠ, σημειώνοντας ακόμα μεγαλύτερη μείωση κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ έναντι του 2008.

Την πτωτική αυτή τάση ως ποσοστό του ΑΕΠ ακολουθεί και το χρέος της γενικής κυβέρνησης, το οποίο στο τέλος του 2008 εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 226.357 εκατ. ευρώ ή 91,8% του ΑΕΠ, έναντι 216.381 εκατ. ευρώ ή 94,8% του ΑΕΠ το 2007. Το χρέος της γενικής κυβέρνησης του έτους 2009 προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 231.600 εκατ. ευρώ ή 88,4% του ΑΕΠ, μειωμένο δηλαδή κατά 3,4 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ έναντι του 2008 (πίνακας 5.1).

Πίνακας 5.1 Σύνοψη και εξέλιξη δημόσιου χρέους (σε εκατ. ευρώ)								
	2004	2005	2006	2007	2008*	2009**	Διαφορά 2008-07	Διαφορά 2009-08
				(1)	(2)	(3)	(4)=(2)-(1)	(5)=(3)-(2)
Χρέος σε ευρώ	198.741	212.669	224.162	237.742	255.584	265.961		
Χρέος σε νομίσματα εκτός ζώνης ευρώ	2.503	2.747	2.056	1.916	1.536	1.185		
A. Χρέος κεντρικής κυβέρνησης	201.244	215.416	226.218	239.658	257.120	267.146	17.462	10.026
(ως % του ΑΕΠ)	108,6%	108,5%	106,1%	105,0%	104,3%	101,9%	-0,7%	-2,4%
B. Χρέος ΝΠΔΔ, κέρματα κ.λπ.	968	1.282	1.107	1.049	1.107	1.154		
Γ. Χρέος κεντρικής κυβέρνησης κατά ESA (A+B)	202.212	216.698	227.325	240.707	258.227	268.300	17.520	10.073
(ως % του ΑΕΠ)	109,2%	109,1%	106,6%	105,5%	104,7%	102,4%	-0,8%	-2,3%
Δ. Χρέος ΟΤΑ, ΟΚΑ	2.152	1.946	1.697	1.663	1.650	1.600		
Ε. Ενδοκυβερνητικό χρέος (-)	-21.207	-23.306	-24.628	-25.989	-33.520	-38.300		
ΣΤ. Χρέος γενικής κυβέρνησης (Γ+Δ+Ε)	183.157	195.338	204.394	216.381	226.357	231.600	9.976	5.243
(ως % του ΑΕΠ)	98,9%	98,4%	95,9%	94,8%	91,8%	88,4%	-3,0%	-3,4%
ΑΕΠ	185.225	198.609	213.207	228.180	246.520	262.051		

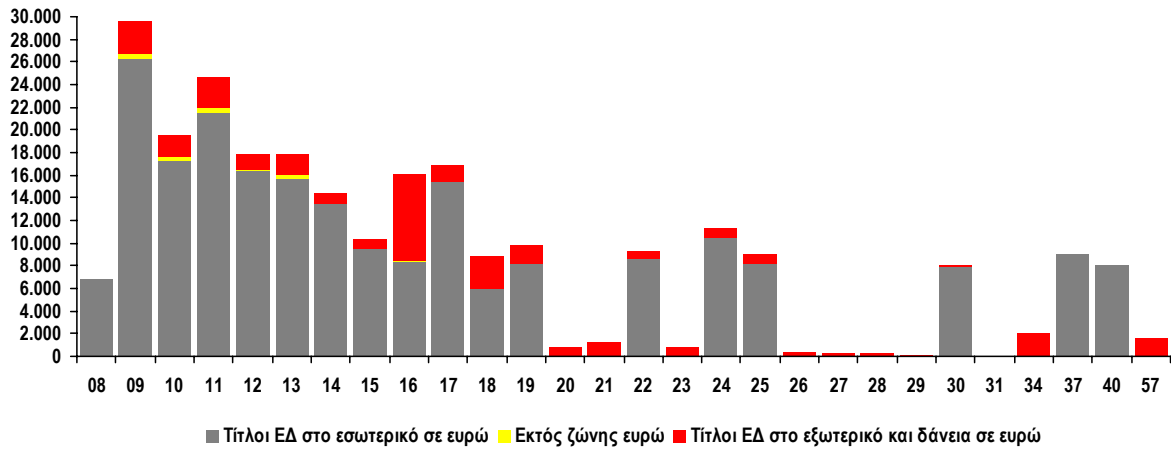
* Εκτιμήσεις

** Προβλέψεις

Δομή και χαρακτηριστικά του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης

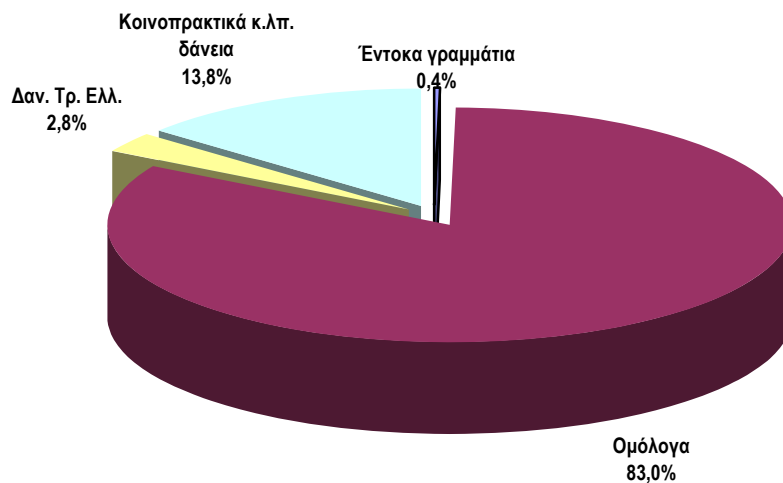
Το χρέος της κεντρικής κυβέρνησης σε ευρώ από το 2004 και μετά προσεγγίζει το 99% του συνολικού χρέους (πίνακας 5.1). Ο χρονικός ορίζοντας των λήξεων του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης στις 31/08/2008 εκτεινόταν μέχρι το έτος 2057 (διάγραμμα 5.1).

Διάγραμμα 5.1 Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της κεντρικής κυβέρνησης την 31/8/2008

Σύμφωνα με το διάγραμμα 5.2, στις 31/08/2008 τα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου εξακολουθούσαν να αποτελούν τον κύριο όγκο του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης σε ευρώ φθάνοντας το 83,0%.

Διάγραμμα 5.2 Σύνθεση χρέους της κεντρικής κυβέρνησης σε ευρώ την 31/8/2008

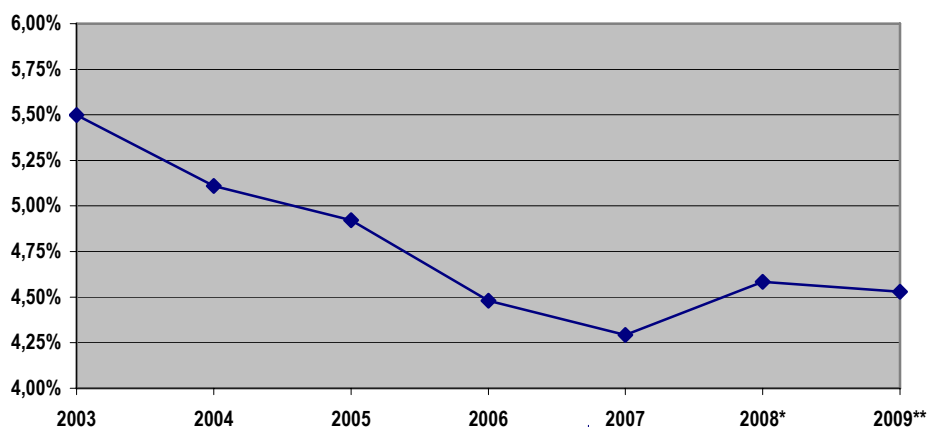
2. Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους

Οι δαπάνες για τόκους του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ είχαν πτωτική πορεία από 5,5% το 2003 σε 4,3% το 2007. Το 2008, λόγω της κρίσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της ανόδου των επιτοκίων εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στο 4,6% του ΑΕΠ. Για το 2009, οι δαπάνες για τόκους προβλέπεται να διαμορφωθούν στο 4,5% ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Πίνακας 5.2 Ύψος δαπανών για τόκους χρέους κεντρικής κυβέρνησης (ποσά σε εκατ. ευρώ)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008*	2009**
Τόκοι	9.416	9.464	9.774	9.589	9.796	11.300	11.900
ως % του ΑΕΠ	5,5%	5,1%	4,9%	4,5%	4,3%	4,6%	4,5%

* Εκτιμήσεις
** Προβλέψεις

Διάγραμμα 5.3 Ύψος δαπανών για τόκους χρέους κεντρικής κυβέρνησης
(% του ΑΕΠ)

* Εκτιμήσεις
** Προβλέψεις

3. Οι αγορές τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου

Κατά το β' τρίμηνο του 2008 οι τιμές των κρατικών τίτλων στις διεθνείς αγορές κατέγραψαν συνεχείς απώλειες με αποτέλεσμα την αύξηση των αποδόσεών τους, κυρίως λόγω της ανησυχίας των επενδυτών για ενίσχυση των πληθωριστικών πιέσεων από τη διαρκή άνοδο της τιμής του πετρελαίου και των τροφίμων. Ανάλογες ήταν και οι συνθήκες στην εγχώρια αγορά τίτ-

λων του Ελληνικού Δημοσίου κατά το β' τρίμηνο του 2008, η οποία ακολούθησε τις τάσεις της διεθνούς και ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς, και χαρακτηρίζεται από:

- τη σημαντική αύξηση των αποδόσεων των ελληνικών ομολόγων αναφοράς σε όλες τις διάρκειες και τη μείωση της κλίσης της καμπύλης αποδόσεων,
- τη διεύρυνση της διαφοράς των αποδόσεων μεταξύ του 10-ετούς ελληνικού ομολόγου αναφοράς και του αντίστοιχου γερμανικού,
- την πτώση των τιμών των ομολόγων σε όλες τις διάρκειες και ιδιαίτερα στις μακροπρόθεσμες εκδόσεις.

Πρωτογενής αγορά τίτλων

Το δανειακό πρόγραμμα του έτους 2008 εκτελείται ομαλά, έχοντας υλοποιήσει μέχρι 31/8/2008 το μεγαλύτερο μέρος του συνολικού ετήσιου δανεισμού, σύμφωνα πάντα με το χρονοδιάγραμμα αναχρηματοδότησης του χρέους και τις ανάγκες κάλυψης του ταμειακού ελλείμματος.

Το Ελληνικό Δημόσιο προέβη στις ακόλουθες εκδόσεις:

- επανέκδοση μέσω κοινοπραξίας τραπεζών του 30ετούς ομολόγου λήξης 20/9/2040, του τιμαριθμοποιημένου ομολόγου λήξης 25/07/2030 και του 15ετούς ομολόγου λήξης 20/3/2024, ύψους 4 δισ. ευρώ οι δύο πρώτες και 3,5 δισ. ευρώ η τελευταία.
- έκδοση 10ετούς ομολόγου αναφοράς αρχικού ύψους 4 δισ. ευρώ, αρχικά με τη μέθοδο της κοινοπραξίας ακολουθούμενη από επανεκδόσεις κατά τη διάρκεια του έτους μέσω δημοπρασιών, καθώς και
- έκδοση νέων 3ετών και 5ετών ομολόγων, καθώς και εντόκων γραμματίων 13, 26 και 52 εβδομάδων με τη μέθοδο της δημοπρασίας.

Κατά το τρέχον έτος μέχρι 31/8/2008, έγιναν 6 στρατηγικές εκδόσεις ή και επανεκδόσεις ομολόγων με ιδιωτική τοποθέτηση, μία εκ των οποίων σε δολάρια ΗΠΑ.

Το μέσο σταθμικό επιτόκιο νέου δανεισμού μέχρι 31/08/2008 διαμορφώθηκε στο 4,62%, ελαφρώς υψηλότερα του αντίστοιχου επιτοκίου του 2007, το οποίο ήταν 4,45%, λόγω των συνθηκών που διαμορφώθηκαν στις διεθνείς αγορές. Το επίπεδο του επιτοκίου αυτού θεωρείται ικανοποιητικό, λαμβανομένου υπόψη ότι η μέση φυσική διάρκεια του νέου δανεισμού διαμορφώθηκε στα 12,48 έτη.

Στο ίδιο διάστημα, ο μεσοσταθμικός συντελεστής κάλυψης του αρχικά εκδιδόμενου ποσού στις δημοπρασίες τίτλων διαμορφώθηκε στο 2,85, που δείχνει το σταθερό ενδιαφέρον και την εμπιστοσύνη των επενδυτών για τοποθετήσεις σε τίτλους του Ελληνικού Δημοσίου.

Δευτερογενής αγορά τίτλων

Η μέση ημερήσια αξία των συναλλαγών στο Σύστημα Άυλων Τίτλων (ΣΑΤ), στο οποίο περιλαμβάνονται οι συναλλαγές στην Ηλεκτρονική Δευτερογενή Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) και στην εξωχρηματιστηριακή αγορά τίτλων (over the counter), αυξήθηκε σημαντικά το β' τρίμηνο του 2008 παρά τις αντίξοες συνθήκες της αγοράς και ανήλθε σε 36,753 δισ. ευρώ, έναντι 31,152 δισ. ευρώ που ήταν το β' τρίμηνο του 2007.

Κατά το ίδιο τρίμηνο, το 37,8% της συναλλακτικής δραστηριότητας επικεντρώθηκε στους μακροπρόθεσμους τίτλους διάρκειας 10 ετών και άνω, το 41,9% στους μεσοπρόθεσμους τίτλους διάρκειας 5-10 ετών και το 20,3% στους βραχυπρόθεσμους τίτλους διάρκειας μέχρι 5 ετών.

Η σύνθεση της ομάδας των βασικών διαπραγματευτών αγοράς κατά το τρέχον έτος παρέμεινε αμετάβλητη, αποτελούμενη από 5 ελληνικά και 16 (μετά την πτώχευση της Lehman Bros) διεθνή πιστωτικά ιδρύματα. Τα 15 από τα διεθνή συμμετέχουν στην ΗΔΑΤ από την έδρα τους στο εξωτερικό.

4. Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικών στόχων για το 2009

Ο σχεδιασμός του δανειακού προγράμματος για το 2009 υπαγορεύεται από το χρονοδιάγραμμα των ταμειακών υποχρεώσεων που προκύπτουν από τις ανάγκες αναχρηματοδότησης δανείων τα οποία λήγουν κατά τη διάρκεια του έτους, καθώς και από την κάλυψη του ελλείμματος του προϋπολογισμού.

Κατά το έτος 2009 το δανειακό πρόγραμμα θα περιλαμβάνει:

- εκδόσεις ομολόγων αναφοράς διάρκειας 3, 5 και 10 ετών, καθώς και εντόκων γραμματίων,
- επανέκδοση μακροχρόνιων ομολόγων διάρκειας μεγαλύτερης των 30 ετών, εφόσον οι συνθήκες της αγοράς το επιτρέψουν, με στόχο τη δημιουργία ακόμα μεγαλύτερου βάθους στα μακρινά σημεία της ελληνικής καμπύλης αποδόσεων,
- έκδοση τιμαριθμοποιημένου ομολόγου αναφοράς,
- στρατηγικές εκδόσεις σε ευρώ ή και σε άλλα νομίσματα, με τη μορφή ιδιωτικών τοποθετήσεων, με σκοπό την αξιοποίηση ενδεχόμενων ευκαιριών για χαμηλότερο κόστος δανεισμού.

Βασικός στόχος της διαχείρισης του δημοσίου χρέους για το 2009 παραμένει η περαιτέρω εξοικονόμηση δαπανών για τόκους και η μείωση του επιτοκιακού κινδύνου και βασίζεται στις ίδιες με το 2008 παραμέτρους, όπως:

- το μέγιστο ποσοστό χρέους που αναχρηματοδοτείται ή ανατιμολογείται μέσα στους επόμενους 12 μήνες να μην ξεπερνά το 35% του συνολικού χαρτοφυλακίου,
- το ποσοστό λήξης χρέους για το διάστημα των επόμενων 5 ετών να μην ξεπερνά το 55% του συνολικού χαρτοφυλακίου χρέους και
- η σχέση χρέους σταθερού / κυμαινόμενου επιτοκίου να διατηρηθεί στην αναλογία του 75% / 25%, ενώ η χρηματοοικονομική διάρκεια να κυμανθεί στο εύρος 4 - 4,5 έτη.